

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

FINSKA – ATT INTE BEHÄRSKA DET MAN KÄNNER ATT MAN MÅSTE KUNNA

**Elevers och finsklärares tankar kring enspråkigt svenska elevers
motivation för att lära sig finska**

Helsingfors universitet
Magisterprogrammet i pedagogik
Klasslärarutbildningen
Pro gradu-avhandling 30 sp
Pedagogiska fakulteten
Mars 2020
Lotta Yliaho-Lehtonen

Handledare: Erika Löfström

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Pedagogiska fakulteten, Magisterprogrammet i pedagogik		
Tekijä - Författare - Author Lotta Yliaho-Lehtonen		
Työn nimi - Arbetets titel Finska – att inte behärska det man känner att man måste kunna. Elevers och finsklärares tankar kring enspråkigt svenska elevers motivation för att lära sig finska.		
Title Finska – att inte behärska det man känner att man måste kunna. Elevers och finsklärares tankar kring enspråkigt svenska elevers motivation för att lära sig finska.		
Oppiaine - Ämne - Subject Pedagogik		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu-avhandling / Erika Löfström	Aika - Datum - Month and year Mars 2020	Sivumäärä - Sidantal - Number of pages 44 s. + 5 s. bilagor
Tiivistelmä - Referat – Abstract <p><i>Mål.</i> Huvudsyftet med den här undersökningen är tudelad: dels vill jag ta reda på hur elever tänker om den språkundervisning de får i skolan – hurdan är deras motivation att lära sig finska och finns det attityder hos eleverna eller i hemmen som stöder eller försvårar inläringen av finska? Och dels vill jag undersöka vad lärarna gör för att motivera sina elever till att lära sig finska i skolan. Hur påverkas elevernas inläring enligt lärarna, då de ser på elevernas motivation och eventuella attityder till språket?</p> <p>För att förklara motivationen för språkinläring grundar jag mig på Självbestämmande teorin (Self Determination Theory) av Deci och Ryan (2002) och Eccles & Wigfields (2000) Lärande och förväntan-värdeteori (Expectancy Value Theory). Jag har även utnyttjat forskning (Slotte-Lüttge & Forsman, 2013) om språkmöten.</p> <p><i>Metoder.</i> Det här är en kvalitativ undersökning och datainsamlingen har gjorts via personliga intervjuer med tre finsklärare år 2005 och två finsklärare 2018 samt gruppintervjuer år 2019 med åtta elever i årskurs 8. Genom intervju med dessa personer har jag tagit reda på hurdan motivation elever i en svenskspråkig miljö har för att lära sig finska. Jag har även tagit reda på hur elevernas motivation beaktas i planeringen av finskundervisningen.</p> <p><i>Resultat och slutsatser.</i> Eleverna har enligt finsklärarna stora svårigheter med att lära sig finska eftersom läraren ibland är den enda representanten för målspråket. Användningen av finska utanför skolan är näst intill obefintlig hos eleverna. Finsklärarnas arbetsmetoder har utvecklats och digitaliseringen har gjort undervisningen mera mångsidig. Lärarna producerar allt material själva eftersom de läroböckerna som finns tillgängliga inte är ändamålsenliga, eftersom innehållet är för svårt. Eleverna upplever inte att de lär sig kommunikativa färdigheter i skolan. De skulle vilja samarbeta med elever från finskspråkiga skolor och lära känna personer i sin egen ålder som talar finska. Behovet av autentiska finska språkmiljöer är stort i svenska Österbotten.</p>		
Avainsanat - Nyckelord Språkinläring, språkundervisning, motivation		
Keywords Language learning, language teaching, motivation		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingfors universitets bibliotek – Helda/E-thesis (examensarbeten)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Educational Sciences		
Tekijä - Författare - Author Lotta Yliaho-Lehtonen		
Työn nimi - Arbetets titel Finska – att inte behärska det man känner att man måste kunna. Elevers och finsklärares tankar kring enspråkigt svenska elevers motivation för att lära sig finska.		
Title Finska – att inte behärska det man känner att man måste kunna. Elevers och finsklärares tankar kring enspråkigt svenska elevers motivation för att lära sig finska.		
Oppiaine - Ämne - Subject Educational Sciences,		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Erika Löfström	Aika - Datum - Month and year March 2020	Sivumäärä - Sidantal - Number of pages 44pp. +5 appendices
Tiivistelmä - Referat - Abstract The Finnish language might even feel foreign to many Swedish-speaking people in Ostrobothnia as they seldom get to use their Finnish language skills in daily life. Due to this, it might turn out to be challenging to motivate pupils to learn Finnish in school. In this study I have analysed the problem to see whether there is a recalcitrance against learning Finnish among the Swedish-speaking pupils in Ostrobothnia. Do these pupils find the Finnish language unnecessary in their lives? If so – what are the underlying causes? In what way is this problem handled by the teachers? The main purpose for this study is two-pieced: I want to learn how pupils think about the language teaching they get – are they motivated to learn Finnish in school, and do they have negative attitudes against learning the language? I also want to know what kind of teaching solutions the teachers have for motivating their pupils. Do the teachers recall motivation-loss among the pupils? I have used The Self Determination Theory by Deci and Ryan (2002) and The Expectancy Value Theory by Eccles and Wigfield (2000) as my theoretical background. I have also used some of the extensive research among bilingualism of Slotte-Lüttge and Forsman (2013) in this study. This is a qualitative research and the data is collected through interviews with four Finnish-teachers in both 2005 and 2018 and eight eight-graders in 2019. I have found out what the motivation for learning Finnish looks like amongst pupils in Swedish-speaking schools in Ostrobothnia. And I have also got to learn how the teachers take notice to these aspects in their planning of the language-teaching in the classroom. The Finnish-teachers witness great difficulties with the Finnish language among the pupils as the teachers often are the only representatives of the language. The pupils almost never get to use their Finnish language skills outside of school. There has been a progress in language teaching and the digitalization has resulted in a more versatile language education during the years 2005 and 2019. The pupils expect more opportunities for communicative language skills and there is a great need of authentic Finnish language environments in the Swedish-speaking parts of Ostrobothnia.		
Avainsanat - Nyckelord Språkinläring, språkundervisning, motivation		
Keywords Language learning, language teaching, motivation		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsinki University Library – Helda/E-thesis (theses)		

Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	7
1.1 Övergripande syfte	8
1.2 Upplägg av arbetet	9
2 TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING	9
2.1 Känsla av språktillhörighet	9
3 SPRÅKINLÄRNING	11
3.1 Från modersmål till första- och andraspråk	11
3.2 Socialpsykologisk modell för andraspråksinläring	12
3.3 Språkmöten	12
4 SPRÅKUNDERVISNING	13
4.1 Läroplanens syn på språkundervisning	13
4.2 Kommunikativ kompetens	15
5 MOTIVATION	17
5.1 Begreppet motivation och motivationsteorier	17
5.2 Självbestämandeteorin	17
5.3 Förväntan-värdeteorin	18
5.4 Forskningsfrågor	19
6 MATERIAL, METOD OCH ANALYS	21
6.1 Beskrivning av samplet	21
6.2 Metoder och materialbearbetning	21
6.3 Analys	24
6.4 Analysprocessen	26
7 RESULTAT	28
7.1 Hur beskriver eleverna sin motivation för att lära sig finska?	29
7.2 Upplever lärarna att elevernas motivation för att lära sig finska syns i inläringen av språket?	30
7.3 Hur upplever elever att deras motivation beaktas i finskundervisningen?	31
7.4 Hur beaktar lärarna elevernas motivation för att lära sig finska i planeringen av finskundervisningen?	33
8 DISKUSSION	37
8.1 Validitet och Reliabilitet	42

8.2 Forskningsetik	43
9 SLUTKOMMENTAR	45
10 KÄLLOR	47
11 BILAGOR	49
11.1 Intervjufrågor till lärarna 2005 och 2018	49
11.2 Intervjufrågor för gruppintervjuer med eleverna 2019.....	51
11.3 Anhållan av rektor om att intervjua elever i skolan, åk 8	52
11.4 Följebrev till elever.....	53
11.5 Följebrev till vårdnadshavare	54

1 INLEDNING

En del av kommunerna i svenska Österbotten har en lika stor andel svenskspråkiga som kommunerna på Åland (Kommunförbundet, 2018). Människorna som bor i de här trakterna talar främst svenska med varandra i vardagen. Invånarna behöver inte nödvändigtvis kunskaper i finska för att sköta dagliga ärenden. Flertalet invånare upplever att de inte förstår och behärskar språket då de inte haft möjlighet att använda det. Det här kan innebära att det blir svårt att motivera för eleverna varför de behöver läsa finska i skolan.

Utbildningsstyrelsen gjorde en utredning år 2013 som berörde hemspråket hos elever i åk 1–6 i de svenskspråkiga skolorna. Ungefär hälften av eleverna kommer från enspråkigt svenska hem och ca 40 procent kommer från hem där det talas både finska och svenska. I de resterande fallen talar man andra hemspråk än finska och svenska (Utbildningsstyrelsen, 2013). De regionala skillnaderna i användningen av finska och svenska är stora (Stenberg-Sirén, 2020). I Nyland talar 60 procent mest svenska och 39 procent talar både svenska och finska lika mycket. I Österbotten talar 89 procent mest svenska medan 11 procent talar både svenska och finska (Stenberg-Sirén, 2020).

De svenskspråkiga österbottningarnas första språk är dialektala varianter av svenska. Uttalet av vokalerna påminner om ett fornnordiskt släktskap. Finska språket har en annan rytm och melodi av raka vokaler och dubbelkonsonanter, vilket kan kännas främmande och besvärligt att uttala för den som är uppvuxen med den österbottniska dialektens mjukhet. Forskning har visat att det finns en avsevärt stor del elever i svenska Österbotten som upplever finskan som ett främmande språk eftersom de har lite eller ingen alls kontakt med finskan utanför skolan (Pörn, 2012). Fortsatta studier efter gymnasiet eller yrkesskolan för de svenskspråkiga unga, påbörjas ofta i Vasa eller Åbo för att de vill studera på svenska. En del unga planerar att fortsätta sina studier i Sverige eller på Åland för att "slippa finskan" eftersom många tycker att den är så svår. Utflyttningen till Umeå och andra delar av Sverige är vanlig i svenska Österbotten (Herberts, 2019).

1.1 Övergripande syfte

Huvudsyftet med den här undersökningen är tudelad: dels vill jag ta reda på hur elever tänker om den språkundervisning de får i skolan – hurdan är deras motivation att lära sig finska och finns det attityder hos eleverna eller i hemmen som stöder eller försvårar inläringen av finska? Och dels vill jag undersöka vad lärarna gör för att motivera sina elever till att lära sig finska i skolan. Hur påverkas elevernas inläring enligt lärarna, då de ser på elevernas motivation och eventuella attityder till språket?

Genom intervju med både lärare och elever har jag försökt att ta reda på hur eleverna upplever sin motivation för finska språket och finskundervisningen och också hur lärarna ser på saken samt hur de jobbar med elevernas motivation i undervisningen. Med min undersökning vill jag samtidigt lyfta fram en väg till förståelse för de utmaningar lärare och elever stöter på gentemot finska språket i svenskspråkiga delar av landet samt visa på att det finns ett klart behov av samarbetet mellan finskspråkiga och svenskspråkiga skolor för ökad uppskattning av språklig mångfald.

1.2 Upplägg av arbetet

Som bakgrund har jag granskat finlandssvenskans situation och känslan av språktillhörighet hos unga i de svenska delarna av Österbotten. Vidare har jag tagit reda på hurdan kontakt till finskan dessa unga personer har genom att bekanta mig med forskning av Slotte-Lüttge och Forsman, 2013; Pörn, 2012; Hansell och Pörn, 2013; Kovero, 2012; Stenberg-Sirén, 2020. Jag har tittat på kunskapsmålen och bedömningskraven för goda kunskaper gällande finskundervisningen, både i den nuvarande och i tidigare läroplaner för att identifiera en eventuell utveckling vad gäller synen på språkinlärning och språkundervisning. Den teoretiska referensramen utgörs av Självbestämandeteorin av Deci och Ryan (2002) och Eccles och Wigfields (2000) teoretiska modell av Förväntan-värdeteorin. Efter teoridelen följer en metodredogörelse och sedan en redovisning av resultaten. Till slut kommer diskussionsavsnittet där jag anknyter mina resultat till teorin.

2 TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING

2.1 Känsla av språktillhörighet

Många forskare har undersökt finskspråkiga skolelevers attityder till svenska och även motivationen för att lära sig svenska (Allardt, 2001; Kerkkänen, 2003). Man har varit intresserad av minoritetsspråkets ställning bland ungdomarna. I dessa fall har minoritetsspråket varit svenska. I den här undersökningen granskar jag huruvida det förekommer en likadan, fast omvänd språkproblematik i svenskspråkiga delar av landet där svenskan står i majoritet. På det område där min forskning är gjord är finskan inte lika utbredd som i övriga delar av landet.

I en alldeles färsk forskning kring unga finländares språkanvändning framgår att svenskspråkiga unga - särskilt österbottningarna, inte alls eller mycket sällan följer med den finska populärkulturen (Stenberg-Sirén, 2020). Informanterna säger

sig inte hinna uppfatta vad som talas för att det går för fort och finskan som används här skiljer sig så mycket från skolfinskan. Det är vanligt att man tittar på svenska tv-serier och lyssnar på Sveriges Radio och för att följa med nyheterna och kändislivet i grannlandet (Stenberg-Sirén, 2020). Avståndet mellan Österbotten och Västerbotten är kort - endast dryga 80 km vid Kvarkens smalaste ställe. De unga relaterar kanske ofta till Sverige vad gäller mode och musik, just för att Sverige känns så nära. För en del österbottningar kan det finska kulturutbudet kännas väldigt obekant eftersom det representerar en kultur som man inte själv är i kontakt med (Stenberg-Sirén, 2020). Stenberg-Sirén (2020) vill framhålla att skolan står i en nyckelroll eftersom lärarna gärna kunde plocka fram populärkulturella element i sin undervisning och på så vis få eleverna mera medvetna om det finska och svenska utbudet som finns. Det kunde skapa en nyfikenhet på språket och kulturen som ligger bakom (Stenberg-Sirén, 2020).

Svenskspråkiga elever i Helsingforsregionen och på de svenska språköarna har en större benägenhet att kalla sig för finlandssvenskar än svenskspråkiga elever i Österbotten (Kovero, 2012). Orsaken till detta antas vara att svenskan är så pass stark i de svenska delarna av Österbotten. Elever som vuxit upp i en enspråkigt svensk miljö väljer att kalla sig själv för finländare (Kovero, 2012). Hemspråk och skolspråk tycks vara det som främst lyfts fram då eleverna berättar om sin identitet som finlandssvensk. För österbottningarna är det den lokala dialekten som kan ses som en markör för tillhörighet till och positionering för en viss kulturell och regional grupp. Dessutom kan det vara fråga om ett ståndstagande från skolan som representerar en högsvensk kultur (Kovero, 2012)

Över 20 000 unga svenskspråkiga finländare flyttade till Sverige under åren 2000–2017 visar en undersökning av Migrationsverket (Herberts, 2019). Finlandssvenskarna flyttar också till Norge och Danmark samt övriga Europa, men utflyttningen är inte lika vanlig då det gäller de finskspråkiga invånarna. Herberts (2019) påpekar att de svenskspråkiga utflyttarna har en större benägenhet än de finskspråkiga att bli kvar utomlands. Utflyttningen har varierande orsaker som grund, men ofta flyttar man för att kunna studera och jobba på svenska.

Också det hårdnade samhällsklimatet finns som orsak till varför finlandssvenskarna flyttar till Sverige. Många finlandssvenskar känner sig mera välkomna i Sverige och man behöver inte kunna finska för att få jobb där (Herberts, 2019).

3 SPRÅKINLÄRNING

3.1 Från modersmål till första- och andraspråk

Det var tidigare vanligt att man använde begrepp som modersmål då man avsåg det språk som barnet lär sig i hemmet. Sedermera har man frångått tanken om att ett barn endast skulle anamma ett språk under sin uppväxt och därför har det blivit naturligt att tala om förstaspråk, andraspråk och eventuellt tredjespråk då man hänvisar till vilka språk som talas i hemmet, med släktingar och i skolan osv. Vi lever i en global värld där många barn har föräldrar som talar olika språk. I dessa fall kanske barnet från början har två så kallade modersmål, d.v.s. förstaspråk och därtill talar ett eller två språk till utanför hemmet. Skolspråket tillkommer för flera barn i vårt land som ett andra- eller tredjespråk. Andelen familjer som talar främmande språk (andra språk än finska och svenska) har ökat märkbart under de senaste tio åren (Kommunförbundets hemsidor, 2018). I Finlands folkbokföring är det inte möjligt att ange flera än ett språk som sitt modersmål, även om personen i fråga anser sig ha två förstaspråk.

Ett förstaspråk är det språk som barnet först lär in (Viberg, 1987). Förstaspråksinläringen skiljer sig från andraspråksinläringen genom att inget annat språk redan är etablerat. Andraspråksinläring talar man om då ett språk lärs in först sedan ett (eller flera) språk blivit mer eller mindre etablerat.

Åke Viberg (1993) talar om "den sociala situationen" och "språkanvändningsmönster" och avser med dessa bosättnings- och kulturella mönster hos språkinläraren. Språkanvändningsmönstren omfattar t ex med vilka personer inläraren talar språket i fråga samt i vilka situationer inläraren möter språket. Enligt Viberg är det viktigt att barn som lär sig ett nytt språk har jämnåriga barn som modeller

för språkinlärningen och inte enbart vuxna. Vuxna använder sitt språk på ett annat sätt än barn och kan inte alltid fungera som modeller.

3.2 Socialpsykologisk modell för andraspråksinlärning

Den social-psykologiska modellen för andraspråksinlärning av Robert C. Gardner (2010) tar den sociala miljön i beaktande i samband med språkinlärningen. Även attityderna, motivationen och tidigare språkkunskaper spelar en stor roll vid inlärningen av andraspråket. Wallace Lambert (1972) lanserade en socialpsykologisk teori om hur andraspråket förvärvas hos inläraren. Enligt Gardner (2010) är språket inte bara ett nytt språk för inläraren. Det är också en symbolisk representant för en annan kultur och ett annat etnologiskt samhälle. Inläraren av ett andraspråk förväntas ta in allt som hör ihop med det nya språket. Gardner anser att det är viktigt att den som lär sig är intresserad av den nya kulturen och för att språkinlärningen skall lyckas. Gardner (2010) har utvecklat en sammanhängande socialpsykologisk modell för andraspråksinlärning. Enligt honom är attityderna indirekt relaterade till språkfärdigheten via motivationen. Gardner menar att positiva attityder till målspråket och de som talar målspråket gör att motivationen bibehålls på en hög nivå under den mödosamma processen att lära sig ett andraspråk. Positiva attityder gentemot talare av målspråket hjälper alltså inläraren att känna sig motiverad att lära sig deras språk. Negativa attityder däremot, innebär således att motivationen för att lära sig målspråket minskar (Gardner, 2010).

3.3 Språkmöten

Andraspråksinlärning och forskningen kring den har fått ett uppsving i Finland under de senaste åren (Helakorpi, Ahlbom, From, Pörn, Sahlström, & Slotte-Lüttge, 2013). Det var inte ett lika aktuellt område under 2005 då jag inledde den

här studien, men under den senare delen av 2000-talet blev andraspråksinläring och metoder inom andraspråksundervisning mycket uppmärksammade områden. Samarbete mellan finskspråkiga och svenskspråkiga lärare och elever i en samlokaliserad skola har varit fokus för många forskningsprojekt (Helakorpi & al, 2013). Forskare har betonat vikten av att förstå, känna tillhörighet och bekräftelse genom språket som ett sätt att lära sig (Slotte-Lüttge & Forsman, 2013). Eleven behöver få möjlighet att använda sig av det de lärt sig för att befästa ny kunskap. Det bästa skulle vara att i en autentisk språkmiljö kunna tala och höra målspråket. Även problematiken kring att svenskspråkiga inte har någon kontakt till finskan på sin fritid har diskuterats (Kovero, 2012). På många ställen i de enspråkigt svenska områdena i Österbotten är det svårt att göra sig förstådd på finska, eftersom de som bor i området inte kan finska. Detta gäller både äldre, men även yngre personer (Kovero, 2012).

Krashens monitormodell (1981) delar in språkinläringen i formell och informell inläring. Krashen (1981) använder sig av begrepp som implicit inläring när han talar om informell inläring och explicit inläring när han menar inläring med hjälp av regler som ges av en lärare eller som förekommer i en grammatikbok. Reglerna för språket kan läras in "vid sidan om", menar Krashen. Dessa regler fungerar som stöd för språkinläringen, men att de inte är en förutsättning för produktion av målspråket (Krashen, 1981). Denna monitor, eller kontrollmekanism, kopplas på i olika kommunikationssituationer, beroende av behovet som upplevs finnas. Vid skrivning av målspråket har den som lär sig tid på sig att tänka efter och att formulera sina yttranden då påkopplas monitor, medan den inte är till nytta i stunder då man snabbt ska producera tal. Det här leder till att den som lär sig språk ofta i tal säger fel som inte skulle förekommer en skreven text, då hen haft tid att rätta sig själv (Krashen, 1981).

4 SPRÅKUNDERVISNING

4.1 Läroplanens syn på språkundervisning

Den nuvarande läroplanen (LP, 2016) uppmuntrar till mångsidiga studiemiljöer för eleverna i olika läroämnen. Det omnämns vid flera tillfällen i delen om finska som andra inhemska språk, att skolans språkundervisning ska stärka elevens tro på den egna förmågan att tala och använda finska. Digitala verktyg ska ingå som en naturlig del i språkundervisningen, liksom i alla annan undervisning i grundskolan. Elevernas tidigare kunskaper i målspråket ska beaktas vid planeringen av undervisningen. Eleverna få möjlighet att bilda nätverk och naturliga lärmiljöer där de kan använda sig av det andra inhemska språket. Vikten av autentiska situationer understryks eftersom det finns ett kommunikationsbehov hos eleverna (LP, 2016).

“Studierna i det andra inhemska språket ska också förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov.” (LP, 2016, s.126)

Jag har också bekantat mig med den föregående läroplanen från 2004, för att min studie sträcker sig bakåt i tiden då den nuvarande läroplanen inte ännu var i användning. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen från 2004 ter sig mera praktisk än den nu rådande läroplanen. Det talas inte om språkstödande arbete i någon form inom området för de inhemska språken, men läraren uppmuntras att stöda eleven i att lära och i att våga tala målspråket. Kriterierna för goda resultat är mycket omfattande och rediga, det står nästan utskrivet hur läraren ska undervisa. I åk 3–6 läggs vikten vid att eleven ska kunna tala och använd målspråket. Ord och strukturer poängteras uttryckligen. För åk 7–9 är det viktiga också att behärska läsförståelse, att ha fått ett intresse för finskan och att eleven ska kunna skriva korta texter på målspråket. Läroplanen från 2004 ger inte lika mycket utrymme åt läraren att planera sin undervisning som den nuvarande i omfattande ordalag uppmuntrar till.

“Lärandet skall vara en aktiv och målinriktad verksamhet, där eleven utgående från sina tidigare kunskapsstrukturer bearbetar och tolkar det material han eller

hon skall lära sig. De allmänna principerna för lärandet är desamma för alla, men inläringen är för varje enskild elev beroende av dennes tidigare kunskaper, motivation samt inlärnings- och arbetsmetoder.” (LP, 2004, s. 16)

*“Syftet med undervisningen i finska i den grundläggande utbildningen på svenska i Finland är i första hand att ge enspråkigt svenska elever sådana kunskaper och färdigheter i landets majoritetsspråk att de nöjaktigt reder sig i tal och skrift i all-
dagliga språksituationer och vågar börja ta del av information, aktuella frågor och underhållning i massmedier även på finska.” (LP 2004, s. 118)*

4.2 Kommunikativ kompetens

Pörn (2012) understryker att det viktigaste med språkundervisningen är att underlätta elevens språkinläring genom att skapa kontakter och nätverk till målspråket. Hon påpekar att synen på språkundervisningen har förändrats under de senaste åren. Tidigare fokuserade man mycket mer på grammatiska övningar och språklig korrekthet, då man idag ser det som viktigare att kunna använda språkkunskaperna genom kommunikation i både skriftlig och muntlig bemärkelse (Pörn, 2012). Finska som andra inhemska språk är i första hand avsedd för elever som är enspråkigt svenskspråkiga. De elever som talar finska som ett av sina hemspråk läser vanligen modersmålsinriktad A-finska i skolan. I de finländska skolorna läser svenskspråkiga eleverna A-kurs i största delen av landet, förutom på Åland där eleverna läser B-finska. Behovet av en lättare finskundervisning har blivit allt mera utbrett också i Österbotten under de senaste åren (Pörn, 2012). Det allmänt kända fenomenet att dagens elever läser allt mindre i samtliga ämnen i skolan och på sin fritid syns även i finskundervisningen. Den aktuella debatten om bristande språkundervisning är inget nytt, anser Pörn (2012) och hon uppfattar den mera som en språkpolitisk debatt, snarare än en språkpedagogisk sådan.

Synen på lärande inom andraspråkforskningen har traditionellt setts som ett kognitivt fenomen, menar Pörn (2012). Under senare år, allt sedan 1990-talet har forskarna dock börjat se språkinläring som något som sker i interaktion med andra. Språkforskning i både Finland och i t.ex. Kanada har visat på att elevens

medverkan och aktivitet i interaktion med andra elever ger betydliga bättre inlärningsresultat än traditionell språkundervisning där eleverna jobbar mera enskilt. Problemet med den traditionella lärarstyrda språkundervisningen är att läraren allt för ofta använder sig av svenska i klassrummet. Elevernas knappa möjligheter till autentiska språkmiljöer förminskas ytterligare i sådan undervisning (Pörn, 2012). Enligt Pörn handlar det många gånger om lärarens upplevda tidsbrist och rädsla för att inte komma framåt i läromedlet. Det har framkommit i forskningsresultat i bland annat projektet *Finska i och utanför skolan* att det som sker i klassrummet inte alltid stämmer överens med läroplanens innehåll (Pörn, 2012). Lärarna vet att de förväntas uppmuntra eleverna till diskussioner på målspråket, aktivera dem i grupparbeten och dylikt men i praktiken har det ändå förklarats bort i form av tidsbrist, elevers svaga förkunskaper och icke ändamålsenliga läroböcker (Pörn, 2012). För att råda bot på bristen av autentiska finska språkmiljöer i de svenskspråkiga elevernas vardag har man försökt att utarbeta olika lösningar som kan stöda eleverna i träningen av kommunikativa färdigheter. En välfungerande och uppskattad lösning har varit tandempedagogik och e-klasstandemundervisning.

Tandempedagogikens mål är att elever från olika språkgrupper möts och ges möjlighet att använda sina språkfärdigheter i en autentisk miljö och där båda språken är jämställda (Tandempedagogik, 2020). Dessa möten kan skapas genom virtuella lärmiljöer ifall fysiska sådana inte är möjliga. Tandem som modell för språkundervisning utvecklades ursprungligen i samband med ett tysk-franskt ungdomsutbyte på 1960-talet. Senare, under 2000-talet har man utvecklat en modell, FinTandem, som är tillämpad enligt finländska behov (Tandempedagogik, 2020). Genom ett aktionsforskningsinspirerat samarbete mellan Vasa gymnasium och Vaasan lyseon lukio utvecklades (2012–2015) en modell för tandemundervisning av de båda inhemska språken i Finland (Hansell & Pörn, 2013).

Metoden e-klasstandem möjliggör att eleverna kan de lära sig av varandra och stöda varandra i inläringen av det andra inhemska språket. Undervisningen sköts av eleverna själva med handledning av lärarna. Det är alltså fråga om två skolor som samarbetar, en finskspråkig och en svenskspråkig. Eleverna är indelade i tandempar, som består av en finskspråkig och en svenskspråkig elev, och arbetar tillsammans med olika uppgifter under lektionerna. Lektionerna delas upp i

svenska- och finskapass då eleverna turvis kan undervisa varandra i det egna modersmålet. På det här sättet blir båda språken jämlika och eleverna kan turvis vara expert på det språk som ska läras in. I startskedet behöver lärarna ha planerat noggrant för att undervisningen i tandempar ska fungera bra och rättvist och det behövs en hel mängd med uppgifter av varierande slag som eleverna kan jobba med. Efterhand blir lärarens insats mindre och eleverna kan arbeta utan desto vidare hjälp från lärarna. Den främsta fokuseringen ligger på kommunikativ kompetens. I den här skolan hade e-klasstandem tagits i bruk under hösten 2018 från och med nionde klassen och i kommunens gymnasium. Detta berörde alltså inte de elever som jag intervjuade.

5 MOTIVATION

5.1 Begreppet motivation och motivationsteorier

Motivation är ett huvudbegrepp inom pedagogiken och psykologin. Ordet motivation kommer ursprungligen från latinets *movere* som betyder rörelse, att röras. Motivation innebär alltså att vi rörs mot ett mål, vi blir något eller uppnår något genom vår motivation att göra och lära. Motivationen gör också att vi vill fortsätta att hålla på med inlärningen eller utmaningen. Den här tanken om att vi har ett mål med vår inläring, en drivkraft som för oss mot det mål vi vill uppnå är också grundtanken för flera motivationsteorier. I detta kapitel behandlar jag Deci och Ryans (2002) och Eccles och Wigfields (2000) teorier, genom vilka jag granskar mitt forskningsobjekt.

5.2 Självbestämandeteorin

Idag är den rådande motivationsteorin den som utvecklades av Edward Deci och Richard Ryan 2002. Inom Självbestämande teorin (Self Determination Theory, SDT) av Deci och Ryan (2002) tar man fasta på yttre och inre motiv för inläring. De yttre motiven avser att man lär på grund av instrumentella skäl, medan inre motiv uttrycker inläring på grund av intresset och belöningen av att kunna en viss

sak. Edward Deci och Richard Ryan har i sin vidareutveckling av teorin framlagt tre basbehov som grundligen antas påverka den inre motivationen: behovet av autonomi eller självbestämmanderätt, känsla av kompetens och samhörighet. Bland annat innefattar motivation viljan att lära sig något nytt samt den grad av ansträngning som läggs ner på en viss uppgift. Då det gäller inläring av språk har begreppen integrativ och instrumentell motivation, som infördes av Gardner och Lambert (1972 i Viberg, 1987), spelat en framträdande roll. Med integrativ motivation avses situationer då inläraren vill lära sig ett språk för att kunna umgås med talare av målspråket och bli socialt accepterad av dessa. Instrumentell motivation talar man om då intresset för språket är rent praktiskt, att få ett jobb, att kunna läsa facklitteratur etc. (Viberg, 1987). Integrativ motivation anses vara det som starkast befrämjar inläringen på längre sikt. Enligt Självbestämmandeteorin är motivationen inte dikotomi, det vill säga du är inte antingen inre eller yttre motiverad. Motivationen ses som ett kontinuum där individen upplever sig pendla mellan att stundom motiveras av inre och stundom yttre motivationsfaktorer (Deci & Ryan, 2002).

5.3 Förväntan-värdeteorin

Eccles och Wigfields (2000) teoretiska modell av Förväntan-värdeteorin (Expectancy-value Theory) Förväntan-värdeteorin har sitt ursprung från 1950-talet då Ward Edwards utvecklade en fenomenologisk teori (Subjective Expected utility Theory) kring det mänskliga beteendet. Edwards utgick från att vi har en subjektiv förväntad nytta av det vi ska lära oss. Edwards var intresserad av att se vad som avgör hur en spelare sätter sina odds. Han ansåg att då vi vill uppnå något visst så räknar med att gynnas av vår lärdom, annars kommer vi inte att motiveras tillräckligt mycket för att införliva lärdomen. Martin Fishbein gick vidare med Edwards teori och ansåg att det måste finnas flera variabler för att mäta motivationen för inläring eller införlivande av kunskap. En första modell för Expectancy-value Theory uppstod under inledningen av 1970-talet och skulle komma att vidareutvecklas ytterligare av flera forskare. Bland annat har Allan Wigfields och Jacquelynne Eccles modell (2000) blivit en respekterad modell av teorin. Wigfield och Eccles (2000) har dessutom under senare delen av 2000-

talet satt med ett prestationsmoment i sin modell, vilket utgör en ytterligare faktor.

Den ursprungliga Förväntan-värdeteorins grundtanke är att det finns en lust inom oss att lära, vilken ställs i förhållande till graden av ansträngning inläringen kommer att kräva av oss. Samtidigt finns det en förväntan att bli/uppå något tack vare den nya kunskapen som lärts in. Kunskapen har alltså ett visst värde beroende på hur mycket den ger och tar av oss i inläringsskedet och hur till vida vi kan använda oss av den till vår egen nytta framöver. Det inre värdet, eller den inre motivationen, handlar om upplevelsen av att kunna något. Glädjen och förnöjsamheten över att ha lärt sig skapar en slags inre drivkraft.

Nyttan av att kunna något utgör ett nyttovärde, d.v.s. personen uppnår ett en viss prestige eller kompetens tack vare den införlivade kunskapen. Att lära sig handlar om ett val man gör i fråga om tid, ansträngning och uthållighet (Eccles och Wigfield, 2000). Det kanske kan innebära att man hamnar att välja bort något annat för att kunna lära in nytt stoff. Jag missar en utekväll med mina kompisar, men jag har chans att lyckas bra i tenten om jag sitter hemma och pluggar. Det här handlar om kostnadsvärdet som inläringen kräver. I Eccles och Wigfields (2000) teori om förväntan och värde handlar det om ett slags köpslående som pågår inuti oss. Vi gör vårt val efter att ha förhandlat med oss själva om vad som lönar sig bäst för oss. Till priset av vad är jag beredd att uppnå min kunskap och förståelse? Vad kommer jag att ha för nytta av att kunna och veta det jag lärt in?

5.4 Forskningsfrågor

Den nuvarande läroplanen, som infördes 2016, uppmuntrar till all slags språkstödande och språkfrämjande undervisning, vilket kan leda till en mera positiv inställning till båda inhemska språken i vårt land. Eleverna i området där min forskning gjorts talar enbart eller mestadels svenska i skolan och till vardags. Jag är intresserad av att få veta hur detta fenomen egentligen ser ut i svenskspråkiga

Österbotten. Är det så att finskan känns onödig och svår bland nutida elever i landets svenskspråkiga delar? Om så är fallet - vilka bakomliggande orsaker finns det? Vad gör finsklärarna på orten för att locka eleverna till att vilja lära sig finska?

Jag utreder i denna forskning hur lärarna ser på elevernas motivation för finskan och finskundervisningen. Jag valde att intervjua finsklärare och elever för att kunna fokusera på både lärarnas och elevernas upplevelser av undervisningen i kommunens minoritetsspråk. Fokus i studien blir främst på eleverna och deras inställning till målspråket, så som eleverna själva upplever den, men också hur finsklärarna finner utmaningen att undervisa i ett för eleverna delvis främmande språk. Elevernas attityder kommer fram vid sidan om, men främsta fokus ligger på elevernas motivation för att lära sig finska.

De specifika forskningsfrågorna är:

Hurdan motivation har elever i en svenskspråkig miljö att lära sig finska?

1.1. Hur beskriver eleverna i en svenskspråkig miljö sin motivation för att lära sig finska?

1.2. Upplever lärarna att elevernas motivation för att lära sig finska syns i inläringen av språket?

På vilket sätt beaktas elevernas motivation att lära sig finska i finskundervisningen?

2.1. Hur upplever eleverna i en svenskspråkig miljö att deras motivation beaktas i finskundervisningen?

2.2. Hur beaktar lärarna elevernas motivation för att lära sig finska i planeringen av finskundervisningen?

Jag granskar forskningsfrågorna i ljuset av data insamlat under två tidpunkter; 2005 och 2018/2019, vilket i viss mån tillåter en tidsrelaterad jämförelse. Jag lyfter fram förändring när analysen tillåter identifikation av förändring.

6 MATERIAL, METOD OCH ANALYS

6.1 Beskrivning av samplet

Samplet består av fyra lärare och åtta elever och är insamlat under två tidpunkter enligt följande: tre lärare år 2005, samt två lärare och åtta elever år 2018/2019. De tre finsklärare som jag intervjuade vid det första tillfället år 2005 hade jobbat som finsklärare i allt mellan sju och aderton år. Två av dem hade jobbat också i andra skolor medan den ena endast hade jobbat i den skola som hon nu jobbade i. Lärarnas ålder var då kring 40 år. Alla tre undervisade i både finska och engelska. Vid det andra intervjutillfället, år 2018, intervjuade jag två lärare, varav den ena var samma lärare som år 2005. Dessa båda lärare undervisade i både finska och engelska och den ena undervisade en del kurser också i svenska. Lärarna som jag intervjuade år 2018 var båda dryga 50 år. Den ena läraren hade undervisat i ett flertal skolor under sin karriär. Den andra läraren hade fortsatt sin yrkesbana i samma skola hela tiden. De fyra lärare som jag intervjuade var alla kvinnor. Jag utgår dock från att kön inte spelar en betydande roll i denna forskning.

Jag utvidgade den ursprungliga studien från 2005/2018 (Yliahio-Lehtonen, 2018) med att inkludera elever. Jag intervjuade sammanlagt åtta elever i årskurs 8 under hösten 2019. Eleverna gick i den skola där finsklärarna arbetade/har arbetat 2019. Eleverna som jag intervjuade läser A-finska och har liten eller ingen kontakt med finskan utanför skolan. Alla elever bor i kommunen och är barn till föräldrar som är enspråkigt svenska. Även om eleverna blev tillfrågade att delta i min undersökning via sin finsklärare, så upplever jag inte att de på något sätt är unika eller specifikt utvalda vad gäller sin enspråkigt svenska bakgrund. De flesta familjer är enspråkigt svenska i den kommun där jag utförde mina intervjuer. Med i samplet fanns både flickor och pojkar, samt enligt deras lärare både hög- och lågpresterande elever, då man ser till finskakunskaperna.

6.2 Metoder och materialbearbetning

Det här är en kvalitativ undersökning och datainsamlingen har gjorts via personliga intervjuer med sammanlagt fyra finsklärare vid två tidpunkter, år 2005 och 2018 och via två gruppintervjuer med vardera fyra elever, d.v.s. sammanlagt åtta elever. Eleverna gick i åk 8 under hösten 2019 då intervjuerna gjordes.

År 2005 kontaktade jag rektorn (Se BILAGOR 11.2, 11.3 och 11.4 för rekrytering och infobrev) för den skola där lärarna jag önskade intervjua jobbade och undersökningen fick genast hans intresse. Jag fick fyra namn och ringde till de tre första och alla ställde upp. Jag åkte till skolan och intervjuade lärarna där. Intervjuerna 2005 bandades och när jag transkriberade dem fick jag sammanlagt 14 sidor. Det visade sig lätt att få lärarna att ställa upp på en intervju. Vid uppföljningen 2018 kontaktade jag en av de lärare som jag hade intervjuat vid första tillfället. Jag åkte upp till Österbotten under en vecka i juni och höll båda intervjuerna. Jag transkriberade intervjuerna kort därefter och det blev tretton respektive sjutton sidor text. Sammanlagt skulle jag nu komma att ha fem intervjuer, med fyra olika lärare. Vid det tredje intervjutillfället år 2019 var jag i kontakt med rektorn, som efter att ha godkänt min anhållan om att få intervjua eleverna i skolan, hänvisade mig till en lärare som hjälpte mig med att kontakta eleverna. Jag kunde sedan via den läraren skicka hem förfrågan till vårdnadshavarna om lov att intervjua deras barn. Vårdnadshavarna skickade svaren till mig och även om det gjordes via läraren så utgår jag ifrån att eleverna inte har utsatts för press att delta i forskningen. Transkriberingen av dessa intervjuer gav mig 15 sidor sammanlagt. Urvalet av deltagande elever blev inte slumpmässigt eftersom de elever som besvarat mina frågor hör till de två grupper som finskläraren undervisar. Jag återkommer till validiteten och reliabiliteten i kapitel 8.

Metoden som jag valde var kvalitativ intervju (Se BILAGA 11.1 och 11.2: intervjufrågor), ett delvis strukturerat upplägg med färdiga frågor i en logisk ordning för att via informantens svar komma fram till det jag ville få reda på. Jag var intresserad av att höra finsklärarna berätta om sitt arbete i klassen, sitt intresse för att undervisa i finska och tankar som de hade kring ämnesläraruppgiften. Jag ville höra deras ordval och sätt att tala om språkproblematiken i Finland och i den kommun de arbetade. Jag var nyfiken på vilka didaktiska metoder de vanligen

valt i sin undervisning och hur de ansåg att elevernas attityder till språket inverkar på inläringen. Kvale och Torhell (2014) skriver om hur många från början antar att det är lätt att genomföra en intervju, innan man satt i gång. Planeringen av frågor kräver sin tid och den exakta formuleringen har betydelse för vad forskaren kan ta reda på, vilka specifika detaljer som kommer fram. Informanterna kanske förstår frågans innehåll olikt forskaren och tolkar orsaken till varför den ställs på ett annat sätt än det från början varit meningen. Intervjun kan vara väl planerad och ändå leva ut i form och djup i den stund den påbörjas (Kvale & Torhell, 2014).

Jag har med kvalitativa metoder försökt förstå lärarna och eleverna utgående från deras respektive perspektiv. Förhållningssättet är hermeneutiskt eftersom jag vill få förståelse för informanternas undervisningsmiljöer och lärmiljöer gällande ämnet finska. Det här var från början en fallstudie 2005 som fick en uppföljning i form av ett par intervjuer till år 2018. När jag planerade frågorna år 2005 skrev jag först upp vad jag ville få svar på och kontrollerade sedan att inga frågor gick på varandra. Likadant gjorde jag sedan även 2018, även om jag då ställde flera öppna frågor och lät intervjun leva lite friare.

Jag ville att frågorna skulle vara så öppna och intressanta som möjligt för att ge rum åt varje enskild lärares och elevs tankar och svar. Detta var ett koncept jag följde vid samtliga intervjutillfällena. Jag sammanställde för samtliga intervjutillfällen en halvstrukturerad intervju, med sammanlagt 20 frågor till lärarna och 12 frågor till eleverna. Frågorna till lärarna var indelade i tre grupper; bakgrundsfrågor om läraren, lärarens uppfattning om motivationen och attityderna bland eleverna samt ett par frågor om undervisningsmaterialet. Vid det senare intervjutillfället år 2018 med lärarna, använde jag mig av samma grundfrågor och ställde dessutom frågor som berörde lärarnas syn på elevernas kunskaper i finska. Utöver dessa ställde jag ytterligare några spontana frågor som stöd för att de kändes lämpliga i intervjusituationerna. I elevintervjuerna år 2019, ställde jag motsvarande frågor men i något förkortad version. Jag utgick från att elever i tonåren

inte orkar besvara intervjufrågor i samma utsträckning som vuxna. Samtliga intervjuer gjordes i en avslappnad atmosfär och det blev stundvis mera som en diskussion än en intervju, vilket också var mitt önskemål.

Jag använde mig av öppna frågor för att ge informanten mera frihet att formulera sina svar. I slutet av intervjuerna som jag gjorde 2005 ställde jag en öppen fråga om vad lärarna själva anser vara viktigt i och med finskundervisningen och gav dem på detta sätt möjlighet att ta upp saker jag eventuellt inte reflekterat över när jag planerade intervjuerna. Intervjuerna var mera ostrukturerade vid det andra tillfället. Jag upplevde att jag kunde fråga mera specifika och spontana frågor eftersom jag redan hade utgått från grundfrågorna i början av intervjun. Det som också intresserade mig vid intervjutillfället 2018 var hur lärarna upplevde att elevernas kunskaper i finskan eventuellt förändrats under de år som lärarna undervisat i finska. Då jag intervjuade eleverna hade jag i viss mån lärarintervjuerna i tankarna, även om jag nog också ville få fram elevernas syn på finskan överlag och deras upplevda motivation för att lära sig språket.

6.3 Analys

Jag ställde samma grundfrågor till alla fyra lärarna vid båda intervjutillfällena, men de spontana frågorna varierade en del. Den första läraren jag intervjuade 2005 gav mig många idéer till nya frågor som jag sedan ställde till de två andra. Jag är nöjd med mina intervjuer och känner att jag fick svar på de frågor jag ville. Vid uppföljningen 2018 verkade lärarna intresserade av att vara med i min undersökning och de pratade och svarade obehindrat på intervjufrågorna. Jag upplevde träffarna som mycket intressanta och trevliga. Båda lärarna önskade att deras svar kunde leda till en utveckling av något slag vad gäller finskundervisningen.

En teoretisk tolkning av materialet innebär att jag i min analys försöker hitta bekanta fenomen eller teman i informanternas svar. Steinar Kvale beskriver teoretisk tolkning på ett intressant sätt (Kvale & Torhell, 2014) där han föreslår att det kan löna sig att spela djävulens advokat när det gäller att tolka någons uttalanden. Det finns alltid en risk att man inte uppmärksammar nya sidor av ett bekant fenomen för att man tror sig känna fenomenet så väl (Kvale & Torhell, 2014). Man kan komma att höra sådant som man vill höra. Man kan gärna använda sig av en checklista då man ska analysera sitt datamaterial. Genom att noggrant gå igenom materialet och söka efter dolda budskap, begrepp och teorier, se på maktkonstellationer, eller försöka avslöja bakomliggande regler och strukturer, se hur informanten redogör för sig själv som agent kan forskaren lite lättare komma fram till vilken typ av analys som lämpar sig för den undersökning hen vill göra.

Jag har läst igenom mitt insamlade material och har försökt att hitta likheter och olikheter i elevernas och lärarnas svar. Min analysmetod är tematisk, vilket innebär att jag plockat fram återkommande teman som både lärarna och eleverna berättar om i intervjuerna. Efter många gåingers genomläsning av materialet kan jag känna igen samma uttryck och uttalanden i både lärarintervjuerna och i elevintervjuerna. Ord som "svårt", "frustrerande", "måste", "behöver finskan i framtiden", "grammatik lösryckt från talandet" är ord som både lärarna och eleverna använder. Jag har sedan namngett de teman som framkommit med ord som informanterna själva använder eller som jag ansett lämpliga för att på ett förenklat sätt berätta vad ett visst tema inbegriper.

Jag ser informanternas svar som en slags diskussion om samma problematik som både eleverna och lärarna försöker handskas med ur ett vuxen- respektive elevvinkel. Tematisk analys är en mycket flexibel analysmetod där forskaren analyserar sitt material genom att granska olika återkommande mönster eller teman (Braun & Clarke, 2006). Forskaren kan således sortera innehållet enligt dessa teman. Vid en första genomgång kan det verka lätt att hitta olika teman, medan man vid en mera djupgående läsande ser att innehållet i de olika temata kan ha olika värde och betydelse, beroende på i vilket sammanhang de framkommer (Braun & Clarke, 2006). Ordvalen för en ungdom och en vuxen kan

vara ganska olika, men ändå ha en snarlik innebörd. Begrepp som kommunikativ kompetens, som förekommer i läroplanen, är kanske inte begrepp som en elev i grundskolan använder sig av. Innebörden av begreppet kan dock framkomma genom förklaringar som "jag skulle vilka kunna prata det här språket" eller "det är ju meningen att man ska kunna säga vad man menar" och "om man kan ett språk så kan man ju tala det". Vaismoradi, Turunen och Bondas (2013) rekommenderar att forskaren inte går för långt i att dela in sitt grunddata i olika teman. Även om man vill vara tydlig i vilka uttalanden som kan inkluderas i vilket tema, så behöver man vara medveten om att det handlar om att tolka informantens uttalanden (Vaismoradi et al., 2013). Om materialet blir för uppsjälkt kan det innebära en risk att innebörden i informantens svar går förlorade eller blir misstolkade (Braun & Clarke, 2006).

6.4 Analysprocessen

I min tematiska analysprocess har jag utgått från Braun och Clarkes sexstegsmodell för tematisk analys (Braun & Clarke, 2006). Jag började med att se vilka ord som ofta förekom och delade in dessa under tillfälliga rubriker eller teman. Jag färgade uttalanden i mitt transkriberade material med olika färger för att kunna skilja dem åt och göra arbetet överskådligt. Av de olika relevanta teman som jag hittat gjorde jag en sammanställning och vardera teman fick sina slutliga namn. Jag har således kommit att hitta sju olika teman: Didaktiska metoder, Kommunikativ kompetens, Frustration, Språkmiljö, Hemmets negativa inställning och Hemmets positiva inställning samt Övriga utmaningar. Med Didaktiska metoder avser jag lärarnas genomtänkta val och planering av finskundervisningen för att motivera sina elever till att vilja lära sig finska. I Didaktiska metoder ingår även elevernas önskan om hur undervisningen kunde se ut. Jag valde att inte göra elevernas önsknings på undervisningen till ett skilt tema, eftersom det inte enligt mig ger ett mervärde i min analys.

Eleverna och lärarna verkar att ha en gemensam tanke om vad som motiverar till inläring av finska. Kommunikativ kompetens inkluderar elevernas vilja till att lära

sig och att behärska finska muntligt och skriftligt. Temat Kommunikativ kompetens, som är ett lingvistiskt begrepp, tangerar i viss utsträckning innehållet i både Didaktiska metoder och Språkmiljö. Det finns dock nyansskillnader som gör att jag tycker mig kunna indela svaren i olika teman. Eleverna själva använder sig inte att ordet Kommunikativ kompetens. De talar om "att kunna tala" eller "att kunna säga på finska", vilket jag tolkar och kategoriserar som Kommunikativ kompetens. Lärarna är medvetna om begreppets innebörd och använder det i sina uttalanden, men lärarnas svar har jag ändå valt att placera inom Didaktiska metoder för att det är fråga om en planering av finskundervisningen då det gäller lärarna.

Språkmiljö är ett tema som handlar om problemet med att det inte finns möjlighet till utövande av finska i elevernas direkta omgivning. Här har jag tagit med både elevernas och lärarnas uttalanden. Hemmets påverkan har jag valt att dela in i två olika teman; Hemmets negativa inställning och Hemmets positiva inställning till finskan. I min forskning har jag inte intervjuat vårdnadshavare eller andra närstående till eleverna. Trots det, så framkommer det ganska klara uttalanden om vad föräldrar och mor-och farföräldrar har för inställning till finskan och finskundervisningen. Lärarna tar upp hemmet i sina uttalanden och likadant gör eleverna. Av den här orsaken har jag tagit med Hemmets inställning som tema. Hemmets positiva inställning sporrar och uppmuntrar eleverna till att lära sig finska och till att våga använda sig av sina finskakunskaper, medan Hemmets negativa inställning i viss mån hackar ner på skolan och finsklärarna, finskundervisningens betydelse för eleverna osv. Detta syns i elevernas vilja till att lära sig finska och det ger även eleverna en uttala syn på finskspråkiga människor. Slutligen har jag tagit med Övriga utmaningar som det sjunde temat. I det här temat ingår sådant som har med elevernas allmänna trytande ork och motsträvighet att göra. De elever som jag intervjuat är tonåringar i högstadieåldern som ogärna stiger upp på morgonen, inte alltid orkar göra läxor och som vill trotsa vuxnas och lärares instruktioner. Finskan är ett skolämne bland många andra och det är viktigt att särskilja allmän motvilja till att lära sig från motviljan till att lära sig just finska. Det här är något som flera av finsklärarna kommenterar. Eleverna själva uttalar sig också om saker som helt tydligt kan placeras inom temat Övriga utmaningar.

En del uttalanden utgör alldeles klara kategoriseringar, vilket gjort att jag från början valt ut dessa teman i min analys. Orsaken till mitt val av teman är att eleverna och lärarna använder sig av de här orden vid flera tillfällen och jag finner det ganska lätt att se vilka uttalanden som kan räknas in i dessa teman. Data gav inte upphov till mera detaljerade tematiska kategorier. Med en mera detaljerad tematisering skulle det eventuellt ha blivit svårare att greppa helheten. Jag känner att jag inte behöver dela in informanternas svar i för små bitar och då missa relevant information.

Eleverna talar dialekt på bandet och jag har transkriberat intervjuerna direkt så som de talar, trots att det egentligen inte finns något officiellt skriftspråk vad gäller dialekterna. Jag talade dialekt med eleverna då jag träffade dem. Småpratet innan och efter intervjuerna var på dialekt för att jag skulle kunna närma mig eleverna på ett naturligt sätt och för att inte te mig som en utomstående i elevernas ögon. I intervjusituationer har det talats om såväl en romantisering (romanticism) och lokalisering (localism) av intervjutillfället och förhållandet mellan informanten och forskaren (Alvesson, 2011). I vissa fall kan det finnas en blandning av dessa två och då talar Alvesson (2011) om Mixed positions. Samtidigt som båda parter framtonar en tillfällig underförstådd eller uttalad vänskap under intervjutillfället så sker en förståelse och ärlighet parterna emellan. Informanterna ses mera som deltagare än som informanter och forskaren godtas som en i gänget. Intervjun eller samtalet blir mera intimt/ärligt än vad det skulle bli ifall denna romantisering inte skulle tillåtas/göras/hända.

7 RESULTAT

Jag har i min forskning fokuserat på två huvudsakliga frågeställningar: 1. Hurdan motivation har eleverna i en svenskspråkig miljö att lära sig finska? och 2. På vilket sätt beaktas elevernas motivation att lära sig finska i planeringen av finskundervisningen? De här frågeställningarna har utmynnat i fyra forskningsfrågor som jag sökt svar på genom att intervjua elever och finsklärare. Jag redovisar resultaten för en fråga åt gången. Elevernas svar har jag undvikit att citera, eftersom de är transkriberade i dialektalform och därför eventuellt kan sammankopplas med informanten.

7.1 Hur beskriver eleverna sin motivation för att lära sig finska?

Det mest centrala i elevernas beskrivning av sin motivation för att lära sig finska var att de gärna vill lära sig, men att det är väldigt frustrerande att känna att man inte kan och då brister motivationen för att försöka. Det var flera av eleverna som sa att språket är svårt och tråkigt och att det har så konstig grammatik och en massa ordböjningar.

På frågan om eleverna känner sig motiverade att lära sig finska svarar två av eleverna genast samstämmigt "nä nää!".

"Alltså noo sku ja ju som jään kuna finsk, men he er ju som så svårt ti lär se, så man ork ju som inte rikti" (Elev 3, 2019)

"På eitt sätt så vilj ja jo noo lää me. Noo e he ju som bra ti kuna finsk i framtidn" (Elev 2, 2019)

"He e svårt!" (Elev 3, 2019)

En del elever jämförde finskan med engelskan och menade att finska inte är lika lätt som engelska, där orden ofta påminner om svenskans ord. De flesta eleverna talade om att det är viktigt att kunna finska då man söker jobb och då man ska röra sig i Finland. Några elever berättade att de har finskspråkiga släktingar och att det skulle vara roligt att kunna finska för att ledigt kunna samtala med dem. De var väl medvetna om att konstellationen är en annan i övriga Finland, än i Österbotten där "alla talar svenska". Under de båda gruppintervjuernas gång uttalade eleverna sina upplevelser av finskundervisningen med ord som "frustration", "svårt", "tråkigt", "måste kunna för framtiden" och "tungt". Det var inte så många positiva ord som lyftes fram. Eleven som talade om sina finska släktingar verkade mera motiverad just tack vare dem.

Det framkom att en del elever har kontakt med finskan genom sin hobby och att de har lärt sig finska via lagkompisar eller spelkompisar på nätet. De här eleverna menade att det är mycket lättare att lära sig finska då man talar med någon som kan finska. Då hamnar man tala och använda de kunskaper man har för att uppehålla en naturlig dialog, vilket leder till ny inläring. En elev svarade att finskakunskaper kan skapa trygghet på så vis att man genom att kunna finska också kan försäkra sig om att förstå t.ex. sjukhuspersonal och/eller annan myndighet. Det var enligt den eleven ingen självklarhet att få betjäning på svenska av läkare eller polis osv.

7.2 Upplever lärarna att elevernas motivation för att lära sig finska syns i inläringen av språket?

Centrala teman i lärarnas beskrivningar av elevernas motivation att lära sig finska var de flesta elever verkar intresserade av att lära sig finska (Lärare 1, 2005). Det finns också enligt lärarna elever som vet att de behöver finskan framöver, men att de ändå inte är så motiverade att lära sig språket i skolan.

"Det är förstås det att de hör finska bara här. Att det är ju det här. För dem är finskan... det är ungefär som hebreiska... för någon annan. De kommer inte i kontakt med finskan på nåt annat ställe än här [skolan]. Det är nog det största problemet. Och de vet ingenting i allmänhet om det där... om Finland och vad ska vi säga... finska Finland." (Lärare 2, 2005)

Lärarnas gemensamma åsikt 2018 var att eleverna nog vill lära sig finska, men det är bara så svårt. Fram till 2018 hade det här skett en förändring i elevernas bekantskap med det finskspråkiga Finland. Den ständiga uppkopplingen på nätet och intresset för finskspråkiga tv-program, videobloggar och Youtube-kanaler och inlägg har gjort att eleverna är mera medvetna nu än de var för tretton år sedan. Vid intervjutillfället 2018 svarade lärarna att eleverna blivit mera godkännande av finskan. De vill lära sig finska, men språket är svårt att uttala och de

känner så få personer som talar finska. Redan 2005 ansåg en lärare att attityderna blivit mera positiva hos eleverna.

Lärare 4 (2018) ansåg att hennes elever är intresserade av finskan, men att de tycker att det är svårt. Hon menade också att det har stor betydelse att eleverna i högstadiet befinner sig i den ålder då man försöker bilda sig en uppfattning om sig själv som person. Eleverna sover kanske inte tillräckligt, kroppen växer och förändras och livet är på många sätt utmanande på grund av obekanta känslor i kroppen. Då är språkinläring inte det som känns viktigast i livet.

Lärarna diskuterade både motivation och attityder som något enhetligt och jag fick känslan av att lärarna ser attityderna som en del av motivationen. Alla tre lärare var ense om att elevernas attityder till finskan i stor grad inverkar på deras inläring av språket. Lärare 1 och Lärare 2 (2005) var av den åsikten att attityderna som högstadieelever har kommer hemifrån och är ibland svåra att rå på. Lärare 2 (2005) sa att om föräldrarna haft den uppfattningen att finska är ett svårt språk är det mycket troligt att även deras barn tycker likadant.

”Utan vidare, jo. Det gör det... Nå, de som faktiskt tycker att de behöver finska så det beror ju mycket på föräldrarna där och så och attityderna hemma att de... att säger mamma och pappa att ...och mommo och moffa att finska var så svårt att det har jag aldrig lärt mig så då... de ärver de här attityderna.” (Lärare 2, 2005)

“Att lite sån här konstig attityd. Jag tror inte att de skulle säga så här som om engelska att jag kan int engelska... när de säger som att då... ”Nä, men jag kan ju engelska!” och så pratar de det. Men de har som fått för sig på något sätt att då jag inte kan finska så då kan jag som inte prata det heller” (Lärare 3, 2018).

7.3 Hur upplever elever att deras motivation beaktas i finskundervisningen?

Elevernas beskrev sina erfarenheter av hur deras motivation beaktas i undervisningen som att lärarna ibland tänker på vad eleverna vill, men att de upplever

att det är väldigt mycket fokus på grammatik och böjningar av ord. Man håller mest på med olika kompendier, där man fyller i ord och besvarar frågor skriftligt. Eleverna påpekade att de skulle vilja träna mera på sina muntliga kunskaper under lektionerna. De skulle vilja lära sig att tala finska och menade att det gör man bara genom att tala. Det var några elever som påminde sig om hur finskundervisningen gick till i åk 1–6. Då hade de haft ord att läsa på och meningar att översätta. Några gånger hade de arbetat med något projekt och det var alltid roligare än att sitta stilla och skriva.

“Så man...Man lär ju se som int ti tala med ti skriv.” (Elev 1, 2019)

“Jå...man måst ju som faktisk tala å” (Elev 2, 2019)

“Fast ibland om man märker att man som ha lärt se naa så var man ju som glad tå... Fast he e ju som int så ofta” (Elev 3, 2019)

“Mest bruka vi ha dömde kompendie tä vi ska skriv.” (Elev 1, 2019)

“Men så a vi hadd en dramauppgift, tå vi sku tala finsk å spela teater. He va bra. Ja minns ju typ allt än!” (Elev 1, 2019)

Några gånger har eleverna fått ha drama, vilket samtliga elever var eniga om att har varit det roligaste och det mest lärorika i finskundervisningen. Eleverna berättade att de sällan eller aldrig hör finska på sin fritid och att de därför skulle vilja tala finska i skolan och med läraren. Det kom fram att det ordnats en valfrikurs där man går på gym och talar finska. Några elever hade valt den, men det var bara läraren som försökt hålla konversation på finska, medan eleverna hade talat svenska.

“Nå ibland så. ... I stan så hör man i.” (Elev 3, 2019, om att vara i kontakt med finskaspråket)

Alla elever önskade att deras skola eller klass skulle samarbeta med en finskspråkig skola för att de skulle bli bekanta med finskspråkiga elever i sin egen ålder. För tillfället hade elever i högre klasser fått denna möjlighet.

7.4 Hur beaktar lärarna elevernas motivation för att lära sig finska i planeringen av finskundervisningen?

I lärarnas beskrivningar av hur de beaktar elevernas motivation i sin undervisning var det mest centrala som kom fram lärarnas förändrade sätt att arbeta. År 2018 verkade lärarna mera elevcentrerade i sin planering än vad de sa sig vara år 2005. Lärare 2 och 3 (2005) tyckte att det är svårt att uppmuntra eleverna till att lära sig finska. Detta kunde, enligt dem själva, tänkas bero på att de inte beaktar elevernas fritidsintressen och hobbyer när de planerar sin undervisning lika ofta som Lärare 1 gör. Lärare 2 (2005) tyckte att det är svårt att beakta elevernas intressen i undervisningen på grund av deras svaga kunskaper i finska. Trots många försök till att motivera sina elever upplever hon att de inte är särskilt hågade. Lärare 3 (2005) ansåg att elevernas attityder till finskan blivit mer positiva med åren. Hon medgav att en del av eleverna har stora svårigheter med finskan men att de flesta ändå är motiverade att lära sig språket. Hon har försökt göra undervisningen intressantare för eleverna genom att ta in händelser ur verkliga livet. Lärare 3 (2005) tyckte att hon ändrat på sina undervisningsmetoder under sina år som lärare. Nu är hon mera inriktad på att lära eleverna att använda sina kunskaper och få dem att inse att det kanske inte är så svårt som de tror.

Samtliga lärare tyckte redan 2005 att det inte finns lämpligt undervisningsmaterial för elever som inte kan finska från tidigare. Det material som delvis användes i finskundervisningen av är enligt lärarna anpassat för elever på tvåspråkiga orter. Lärarna ansåg (2005) att textboken var gammalmodig och övningarna i övningsboken alldeles för svåra och dessutom tråkiga. De har i stället tillsammans gjort kompendier åt eleverna med mera lämpligt innehåll.

"Ja, nå styckena i boken har jag ju använt och vi är ju väldigt beroende av den, int går det annars att undervisa finska på den här nivån." (Lärare 1, 2005)

Svaren från det första intervjutillfället (2005) var mera fokuserade på problem, medan svaren från uppföljningen (2018) berättade om möjligheter. Elevernas attityder hade enligt lärarna blivit mera accepterande av finskan som språk och även var inställningen till att lära sig finska i skolan mera positiv. Samtidigt som attityderna förändrats så har även motivationen för att läras sig språket blivit mera påtaglig.

Lärare 3 (2005) sade sig ha börjat inse att hon kan ta in nya metoder i sin undervisning för att göra ämnet mera engagerande för eleverna. Hon hade börjat fundera mer och mer på vad som kunde förbättras i finskundervisningen. Detta gav gett henne mera inspiration och hon fick positiva reaktioner från sina elever. Senare 2018, svarar samma lärare att hon endast producerar eget material och att hon försöker ta med så mycket som möjligt från tv-program, sånger och videobloggar mm.

“Ibland så brukar jag ha musik. Jag har plockat bort lite ord och så lyssnar vi och så tar vi samma sång flera gånger om för att det sku bli nåt som man kan känna igen och så har de till läxa kanske att lyssna till ... att ta en annan sång av samma musiker och så lyssna till den. Mera borde man göra sådant... än jag gör. Men jag försöker nu att plocka in det nu alltid då och då” Lärare 3, 2018)

Här märktes en tydlig förändring fram till 2018. Vi har en ny läroplan som togs i bruk år 2016 (Lp 2016) och som uppmuntrar till språkstödande arbete i klassen. Drama finns med som en egen arbetsmetod för samtliga ämnen och lärarna har börjat tänka mera elevcentrerat.

“Sen finska...de vet nog att de behöver det och att de behöver som kunna det, men de skulle bara vilja kunna och inte riktigt ...träna på det. Och ofta har jag hört nu ... jag som märker hur många som säger bara så här att: - Jag kan int finska! Jamen ja kan ju int! Hur ska jag kunna börja säga det här nu. Jag kan ju int finska!” (Lärare 3, 2018)

“Att anstränga sig idag... finska är ett praktexempel på ett språk som man har väldigt svårt att lära sig utan att anstränga sig. Och det här betyder att man skulle

måsta ... Man måste lära sig strukturer för att kunna få det rätt, men sen så ... framför allt i (--) så hör man väldigt mycket det här att ... från föräldrahållet att "inte lärde jag mig heller nån finska i skolan, men sen då jag for ut i arbetslivet så lärde jag mig", vilket gör att det får inte kanske jättemycket uppmuntran hemifrån heller att de sku måsta sätta det här arbetet på att öva i skolan." (Lärare 4, 2018)

Efter flera genomläsningar av intervjuresultaten 2005 kunde jag genast se stora skillnader mellan lärarnas didaktiska metoder. Lärare 1 ansåg att det var hennes största uppgift att motivera eleverna, medan Lärare 2 och Lärare 3 ansåg att elevernas motivation främst beror på dem själva och bara till en del är beroende av lärarens insatser. Lärare 1 (2005) talade om att hon lägger mycket tid på att nå eleverna och att få dem intresserade av finskan innan hon överhuvudtaget börjar undervisa. Hon ansåg också att hon har stora friheter och möjligheter från skolans sida att själv påverka sin undervisning. Det enda problemet enligt henne är att elevernas kunskaper i finska är mycket svaga, vilket gör lärarens uppgift mera komplicerad. Under intervjutillfällena 2018 frågade jag lärarna om de upplever att eleverna lär sig finska i skolan och om de har tillräckliga kunskaper efter grundskolan.

"När man ...när jag jämför sjuomas kunskap för tio år sen och vad de kan nu så tycker jag att ... åtminstone så har de inte blivit bättre!" (Lärare 3, 2018).

"De skulle ju ha en bra grund om de skulle lyssna vad vi undervisar. Man försöker ju. Men under alla de år som jag har jobbat så har jag ju ... så har jag skalat bort grammatiken konstant. Och ... men det här med traditionell grammatikundervisning står inte nå högt i kurs - inte hos eleverna och inte hos föräldrarna" (Lärare 4, 2018).

När jag studerade materialet från intervjuerna jag gjort år 2018, inser jag hur mycket utvecklingen av didaktiska metoder, läroplanen och kanske globaliseringen ändrat på undervisningen och lärarnas syn på elevernas möjligheter till inläring. Förutsättningar, behov, och differentiering fanns inte med i omgången 2005, medan dessa ord användes återkommande i intervju svaren 2018. Finsklärarna hade börjat se eleverna som enskilda individer och inte som en grupp. Båda lärarna försökte arbeta utgående från elevernas intressen och ansåg sig vara

lyhörda för elevernas egna initiativ till övningar och arbetssätt i undervisningen. År 2018 hade skolan gått inför att arbeta med e-klasstandem som metod. Samarbetet mellan deras skola och åtminstone två andra skolor hade byggts upp och verkade vara ganska välfungerande. Lärarna ansåg att eleverna behövde knyta kontakter med finskspråkiga elever för att ha möjlighet att använda sina språkkunskaper också utanför skolan. En sådan kontakt ökar inblicken i finsk kultur, motiverar till fortsatt inläring av finska på ett naturligt sätt genom kommunikation med jämnåriga unga samt stöder språkinläringen tack vare nativa språkbrukare.

“Det som jag nu känner att är lösningen på hela Svenskfinlands ... problem med finskundervisningen är ju e-klasstandem som har lanserats i år. Problemet där är ju att ... har vi femtio skolor som är intresserade, finska skolor som skulle vilja ha människor som jobbar med dem och fyra svenska som är intresserade av det här projektet” (Lärare 4, 2018).

Jag ställde frågan *”Hur känns det att undervisa i kommunens minoritetsspråk?”* vid båda intervjutillfällena och ville ta reda på om det på ett påtagligt sätt märks att finskan har en svag ställning i kommunen. Frågan var avsiktligt lite provocerande för att lärarna skulle hamna uttala sig mera svartvit och ta ställning till språkproblematiken i kommunen. På denna fråga svarade alla tre lärare 2005 att denna realitet kommer fram mycket starkt i undervisningen dagligen. Finsklärarna konfronteras hela tiden med språkproblematiken. Vid intervjutillfället 2018 ansåg lärarna inte att det var på det sättet som de tänkte. De var naturligtvis medvetna om att finskan är näst intill obefintlig i elevernas vardag utanför skolan, men lärarna ville samtidigt uppmuntra eleverna att tänka i större banor det som kommunens gränser inramar till. Finland är ett tvåspråkigt land och det är till förmån att behärska båda språken.

”Ja, jag skulle säga så här att man tänker inte ens på att det finns några finskspråkiga i kommunen. Att... men, vad ska jag säga... man kanske ser på den här finskan som att de behöver den utanför kommunen...” (Lärare 3, 2005)

”Många elever är svaga [i finska] och deras föräldrar kan vara svaga [i finska]. Så att de är nog... på ett sätt är de ju handikappade då de ska ut i Finland... Och jag uppmuntrar dem väldigt mycket att använda finskan utanför skolan för att de inte kommer att lära sig finska i skolan. De måste göra någonting själva. I kommunen finns det inte mycket möjligheter att prata finska.” (Lärare 1, 2005)

Också 2018 svarade lärarna att det är viktigt att eleverna övar hemma så mycket som möjligt, läser och drillar orden och använder sig av det de lärt sig.

8 DISKUSSION

Lärarna har ansvar för att eleverna ska lära sig finska. Finskan upplevs dock som ett svårt språk av eleverna. Eleverna vill lära sig, men förstår så lite av innehållet och är därför inte motiverade att lära sig. Kontakten med finskan utanför skolan är knapp och ibland är den helt obefintlig. Det här innebär att eleverna inte har möjlighet att utöva någon praktisk språkkunskap som kan ses som autentisk. Den finska de talar och använder sig av finns i skolan. Eleverna uttalade sig att det inte ens under lektionerna talas finska varje gång. Det kom fram i elevernas svar att de önskar sig samarbete med en finskspråkig skola för att få vänner som talar det språk som de förväntas lära sig. Det upplever själva att det skulle vara roligare och mera givande att tala med personer i deras egen ålder på finska än enbart med läraren och att det skulle kännas mera naturligt då det skulle bli en riktig konversation och inte en påhittad dialog i en bok. Pörn (2012) diskuterar just den här problematiken bland annat i sin forskning *Finska i och utanför skolan*.

Större delen av elevernas föräldrar och andra nära släktingar uppmuntrar ofta eller regelbundet barnen att lära sig finska för att de kommer att behöva språket senare i arbetslivet och som vuxna. Eleverna talade om att kontakten till språket känns så avlägset och de inte känner någon som talar finska, förutom enstaka lagkamrater eller någon spelkompis på nätet. Föräldrar har lärt sig finska “sen” då de börjat jobba och så verkade eleverna också förvänta sig att det går för dem. Ibland infann sig en känsla av osäkerhet bland eleverna om hur de ska

lyckas lära sig finska. Alla av eleverna kände en viss press inför att lära sig språket och de verkade inte riktigt veta på vilket sätt de ska/kan gå till väga. Jag fick en uppfattning om de förväntade sig att det kommer att hända (som av sig självt) efter att de gått ut skolan. Eleverna kunde inte berätta om några fungerade sätt på vilka de övar och lär in finska nu medan de går i skolan. Det här var något som också lärarna berättade om. Enligt finsklärarna så vill eleverna lära sig finska, men de orkar inte traggla på orden för att lära in dem.

Enligt Viberg (1987) spelar den sociala miljön en stor roll för inläringen av ett nytt språk. Möjligheterna till umgänge med finskspråkiga för eleverna i den här skolan där jag gjort min forskning, är små. Krashens (1981) främsta teser säger att det är lättast att lära sig ett nytt språk genom språklig kontakt med den som talar målspråket. Tyvärr är det i detta fall inte möjligt för eleverna att lära sig finska genom att tala med finskspråkiga, eftersom de inte känner några finskspråkiga personer. År 2005 svarade lärarna att det är mycket svårt att hitta möjligheter till en autentiskt finskspråkig miljö. År 2018 hade de tagit e-klasstandem i bruk och hade dessutom utvecklat ett bättre samarbete med finskspråkiga skolor. E-klasstandem och tandempedagogik har blivit mera vanligt i de högre klasserna i grundskolan med åren och har använts redan några år i gymnasierna i Österbotten (Pörn, 2012). Det här verkar vara en bra lösning för elever som inte har en naturlig kontakt till andra språk i sin omgivning. Jag tror att kontakten mellan olika språkgrupper kan bygga broar som förenar både språkligt men även kulturellt, vilket ökar förståelsen för olikheter och likheter bland oss finländare.

Jag uppfattar att lärarna år 2005 ansåg att ansvaret främst ligger hos eleverna själva då det gäller motivationen för att lära sig. Denna fråga är mycket känslig men å andra sidan ytterst viktig när man ser på Gardners (2010) och Lamberts (1972) teorier om andraspråksinläring. En förutsättning för att eleverna skall lära sig språket är att de är intresserade av det samt av målspråkets kultur och tradition. Mera uppmuntran från lärarnas och föräldrarnas sida skulle eventuellt höja elevernas intresse för finskan.

En orsak till att eleverna tycker att finskan är svår kan vara att eleverna vanligen enbart bekantat sig med finskans skriftspråk i skolan, inte talspråket. När eleverna sedan försöker använda sig av sina kunskaper så förstår de eventuellt inte

vad den finskspråkiga personen säger, då denne talar talspråk, dvs. slang eller någon dialekt med ord som inte liknar den finska som de lärt sig i skolan. Om vi går tillbaka till Krashens monitormodell (1981) och ser på hur han uppfattar språkinläring och språkanvändning så tror jag att det är just det här fenomenet han försöker förklara. Eleven antar att finskspråkiga talar så som det står i läroboken eftersom hen sällan eller aldrig hört ett vardagligt samtal mellan två personer som talar finska. Fokus hamnar på språkreglerna som eleven lärt sig i skolan och inte på själva ärendet den som talar vill framföra. Eleven försöker känna igen bekanta ord och delar av den grammatik som hen lärt sig, men hittar inga eller för få bekanta moment i uttalandet. Förståelsen går alltså förlorad. I motsats till svenskan, så ligger finskans talspråk och skriftspråk ofta mycket långt ifrån varandra. Det kan lätt hända att eleven själv drar sig för att tala finska eftersom hen är rädd för att säga fel eller inte kunna göra sig förstådd.

Eccles och Wigfield (2000) talar om värde, nytta och kostnad i sin modell för Förväntan-värdeteorin. Enligt de båda forskarna vägs hela tiden dessa faktorer mot varandra medan vi lär oss något nytt. Jag tycker mig tydligt kunna se hur detta speglar sig i mitt data. Eleverna som jag intervjuat förväntas lära sig finska. Språket är inte så bekant för dem och de kommer nästan aldrig åt att bruka det i vardagen. Nyttan av att kunna finska kan tänkas ganska liten nu medan de går i grundskolan, men deras föräldrar och andra människor i deras närhet har påmint dem om att behovet ökar med åren. För att få bra betyg är det viktigt att lära sig finska och mycket annat. Att plugga är inte roligt när man är ung och vill göra annat - det kommer fram i både elevernas svar och i lärarnas. Detta gäller samtliga ämnen, inte enbart finskan. Värdet i att kunna finska skulle synas på flera sätt: att kunna tala med sina finskspråkiga släktingar och lagkamrater eller spelkamrater på nätet, att kunna använda finska i butiken i grannkommunen, "att ha uppnått det omöjliga" genom att ha lärt sig att tala finska trots att man är svenskspråkig österbottning. Det finns nämligen en stolthet i att kunna språk och finska är ett språk man behöver i Finland. Detta är eleverna väl medvetna om. Kostnaden för att uppnå allt detta är stor, enligt eleverna. Finskan upplevs som svår med alla nya ord och böjningarna av dem. Pluggandet utgör en stor kostnad som inte nödvändigtvis ger en säker avlöning i form av kunnande eller status.

Eleverna läser finska i grundskolan och därtill i gymnasiet eller yrkesskolan i ytterligare tre år. Det innebär ca elva år av finskundervisning. Ifall eleverna förväntar sig att lära sig finska först i arbetslivet och inte under skoltiden så kan jag förstå att de inte känner sig motiverade. Det här var en av grundorsakerna till att jag valt detta forskningsområde. Jag har tack vare min undersökning fått bekräftelse för att det har skett en tydlig förändring i attityderna till det andra inhemska språket bland unga i de svenskspråkiga delarna av Österbotten. Lärarna upplevde detta hos sina elever som år 2005 uttryckte motstånd till själva språket och den medföljande kulturen, men tretton år senare hade en allt större vilja att lära sig finska och sökte sig in på sociala medier där finskan spelar en stor roll. Jag tror att lärarnas insatser i planeringen av finskundervisningen har bidragit till elevernas ökade intresse och motivation för att lära sig finska. Dessutom spelar säkert digitaliseringen också in, eftersom det är via de digitala nätverken som mångsidigheten kan tas in i språkundervisningen.

Självbestämmandeteorin av Deci och Ryan (2002) passade väl in som grund för min studie. Jag fick bekräftelser för att de tre basbehoven: behovet av självbestämmanderätt, känsla av kompetens och samhörighet kan hjälpa till att förstå både yttre och inre motivation för att lära sig finska. Eleverna i de svenskspråkiga delarna av Österbotten upplever till viss mån att finskan känns onödig eftersom de inte har kontakt med språket på annat sätt än via sin finsklärare. I Finland är finskan obligatorisk för alla medborgare, vilket kan ge känslan av att de påtvingas ett språk som de inte har direkt användning för. Här tänker jag mig att lärarnas försök till att forma sin undervisning för att tangera elevernas personliga intressen och hobbyn kan ha mycket stor inverkan på elevernas motivation. Bland annat kom det fram att de elever som haft dramainlägg i sin finskundervisning tyckte sig ha fått bearbeta för dem bekanta ämnen och känslor på målspråket, vilket gjorde att de kom ihåg mycket mer av det de lärt sig. Eleverna tyckte om att lära sig finska då det handlade om teman som intresserar dem och som de är bekanta med från tidigare. Lärarnas insatser visar sig i min forskning ha en stor betydelse för att eleverna ska känna sig motiverade att lära sig finska.

Att språket känns svårt att lära sig och att det inte finns autentiska språkmiljöer i elevernas vardag leder till känsla av frustration, vilket eleverna vid flera tillfällen också uttalade sig om. Dock kunde lärarna 2018 konstatera att eleverna nog vet att de behöver kunna finska för att arbeta och fungera i vårt land. Ofta uttryckte eleverna sig känna brister i känslan av kompetens eftersom det känns så svårt att läras sig ett språk som de nästan aldrig hör i sin omgivning. Språket är utmanande också för att det inte är besläktat med svenskan så eleverna kan inte använda sig av andra språkkunskaper som stöd för finskan. Många elever känner mera samhörighet med svenskarna i Sverige än med de finskspråkiga landsmännen. Språket medför ju samtidigt en kultur och ett arv av traditioner gällande mat, berättelser, högtider osv.

Känsla av samhörighet är en viktig del av motivation enligt Deci och Ryan (2002). Jag upplever att bristen på denna känsla av samhörighet med finskspråkiga kommer fram i att eleverna verkar se sig som en skild gemenskap, frångående de finskspråkiga. Det framgår i svaren en antydning om en vi-och-dom-konstellation. Jag upplever att detta påverkar elevernas motivation negativt och minskar deras intresse att lära sig finska, eftersom de inte har en känslomässig relation till språket. Eleverna använder uttalanden som t.ex. "de som talar finska". Jag frågade eleverna om detta och en elev svarade om finskspråkiga att "*noo e di väl som oss, fast di talar et aadär i språk.*" (Elev 2, 2019). Jag urskiljer dock inget förakt eller motvilja till att vilja bekanta sig med finskspråkiga personer i elevernas uttalanden. Eleverna verkar endast uppleva sig tillhöra en annan språkgrupp. Som Stenberg-Sirén (2020) framhåller i sin forskning så har svenskspråkiga unga mycket liten eller ingen alls kontakt till t.ex. finskspråkig populärkultur. Detta leder till att man inte känner sig hemma i en finskspråkig kontext och det i sin tur lockar inte till att vilja lära sig språket. I stället uppstår en slags jämförelse mellan den egna kulturen och den andra.

"Man tyckä väl att de e liiti annolunda" (Elev 6, 2019)

Dahl (2000) för en intressant diskussion i en bok som handlar om risker för den språkliga mångfaldens minskning. Han hävdar att de viktigaste argumenten för att bevara språk inte är rationella utan känslomässiga. Han jämför ett språks försvinnande eller upphörande av existens med att förlora en anhörig eller en

kroppsdel. En språkgemenskap, dvs. ett samhälle eller en grupp människor som talar samma språk kan känna sig hotade av ett nytt språk. Det nya språket skulle påverka hela gemenskapens kultur och dagliga livsföring. Det är bra att svenskan fortfarande har en stark ställning i vissa kommuner i Österbotten eftersom finskan dominerar i de allra flesta, men det blir ett problem när kontakten mellan de båda språken inte längre finns. Det uppstår språkbarriärer mellan invånarna i byn eller staden, vilket gör att sammanhållningen blir lidande. De två språkgemenskaperna utvecklas på var sitt håll. (Dahl, 2000)

Forskningsresultaten påvisar hur viktigt det är att ha en inre drivkraft för att lära sig ett nytt språk. Även om det finns yttre motivationsfaktorer som arbetsmöjligheter, lön och goda betyg så måste det finnas en inre motivation för att allt arbete i inlärningskedet ska kännas lönsamt och relevant. Hansell och Pörn (2013) har försökt att fånga glädjen av att kunna ett språk som en drivkraft för inläringen. Samarbetet över språkgränserna har tillfört skolan nya arbetssätt. Det har skapats möjligheter för eleverna att använda målspråket i en autentisk språkmiljö så att övningen kan fortsätta också utanför skolan mellan tandemparen. Bägge språken, svenskan och finskan blir likvärdiga och eleverna får turas om att lära sig och lära ut det andra inhemska språket. Det här projektet har varit genialt och det håller för tillfället på att implementeras i allt fler skolor (Westerholm & Oker-Blom, red. 2016).

8.1 Validitet och Reliabilitet

Jag har försökt formulera intervjufrågorna så att de inte skulle spegla mina egna åsikter och uppfattningar även om jag har en egen erfarenhet av både kontexten och problematiken som jag undersökte. När jag läst igenom intervjusvaren har jag inte kunnat se några tydliga tecken på att jag med min person skulle ha tillfört intervjuerna sådant som inte är informanternas egna åsikter.

Jag upplever att lärarna som jag intervjuat har känt sig fria att formulera sig och berätta om hur de upplever sitt arbete som språklärare. Jag valde att ta fasta på hur språkproblematiken upplevs av tre finsklärare i en svenskspråkig skola i en nästan enspråkigt svensk kontext.

Studien påbörjades år 2005 då språkdebatterna pågått i närmare 20 år. Ämnet som jag valt är mycket intressant och högst angeläget också efter tretton år, 2018. Det har ofta talats i dagspressen och i sociala medier om svenskans ställning i Finland, men mera sällan tas fram att även finskan kan ha en svag position i vårt land. I Svenskfinland är det ingen självklarhet att alla kan finska. Det här kom fram i min studie. Jag är medveten om att jag hade kunnat formulera mina frågor mera noggrant och att intervjuerna kunde ha varit strukturerad på ett mera ändamålsenligt sätt, men jag fann ändå svar på de huvudsakliga frågorna.

År 2005 intervjuade jag tre finsklärare, varav en som även deltog i intervju år 2018. Jag kan inte analysera förändring på individnivå, men data insamlat under de olika tidpunkterna kan ändå i viss mån berätta om problematikens natur under just de tidpunkter då jag gjort mina intervjuer. I informanternas svar framkommer hur lärarna tänkte år 2005 vad gäller undervisningsmetoder och motivation hos eleverna och samma tretton år senare. År 2018 hade en ny läroplan tagits i bruk och digitaliseringen hade implementerats i de finländska skolorna. Den här gäller enbart lärarnas upplevelser och uttalanden, eftersom jag inte intervjuade elever år 2005.

I samband med transkriberingen reagerade jag på att jag inte ställt så tydliga frågor som jag planerat och att jag vid vissa tillfällen inte frågat upp vad läraren eller eleven ville förmedla med sitt svar. Jag hade kunnat ställa flera följdfrågor och undersöka en del teman och uttalanden mera noggrant och ingående. Framöver behöver jag vara mera strukturerad vad gäller intervjufrågorna. Jag behöver fråga mera specifika frågor om jag vill ha specifika svar.

8.2 Forskningsetik

Finsklärarna tillfrågades enskilt om de ville delta. Intervjuerna gjordes på standardsvenska. Eleverna intervjuades på standardsvenska, men svarade på dialekt. Jag talade dialekt med eleverna före och efter intervjun för att visa att jag delar deras ursprung. Detta kan ses som ett sätt att skapa en känsla av gemenskap och förtroende. Jag har funderat över hur dialekten om möjligt kunde vara avslöjande ifall informanternas svar skulle citeras. Jag har i viss mån undvikit att citera eleverna eftersom deras svar är transkriberade rakt av så som de talar på bandet - på dialekt. Jag har velat skydda eleverna från att eventuellt kännas igen för sin dialekt. Skolans namn framkommer inte i något skede, inte heller kommunens namn. Samtliga intervjuer ljudbandades, vilket informanterna fick veta redan innan de valde om de ville delta.

Jag fick elevernas uppgifter av deras finsklärare. Samplet är inte slumpmässigt utvalt. Jag har inte kollat upp vem som är vem av eleverna, trots att jag fick en lista på namn och vårdnadshavarnas godkännande till att deras barn deltar i intervjun. Jag har varken frågat namn eller annat som kan anses som privatinformation av eleverna, varken före eller efter intervjutillfället.

Eleverna har blivit tillfrågade och fått välja ifall de vill delta. Detta berättade jag för dem även då vi träffades, fastän de redan då valt att vara med. Vårdnadshavarna har gett tillåtelse till intervjun. Läraren är medveten om vilka elever som deltar och vilka som inte velat delta men detta har inte jag tagit del av. Svaren från intervjuerna som jag gjort har inte delats med läraren på något sätt. Jag frågade aldrig eleverna om namn eller andra kontaktuppgifter (t.ex. vilken by de kommer ifrån, föräldrars namn osv.) och kan på inget sätt själv koppla ihop namn med person. När jag transkriberade intervjuerna lyssnade jag enbart till rösterna som talar på bandet och kan således särskilja de olika elevernas inlägg. Det viktiga för mig var att få svar av eleverna, inte att noggrant reda ut vilken elev som sagt vad. För att underlätta för läsaren har jag dock valt att kalla dem Elev 1, Elev 2 osv.

Jag tog kontakt med en svenskspråkig skola i Österbotten 2005 och fick kontaktuppgifter till finsklärarna av rektorn. 2018 kontaktade jag en av dessa finsklärare via e-post och bad att få intervjua henne igen, som en uppföljning till studien jag hade påbörjat 2005. Jag berättade om min forskning och att jag önskade intervjua två till tre finsklärare också den här gången. Alla dessa fyra lärare har ställt sig positivt till min forskning. De ville gärna ställa upp på en intervju och de önskade mig lycka till med mitt arbete. Lärarna omtalade inga elever vid namn och jag har kallat mina informanter för Lärare 1, Lärare 2, Lärare 3 och Lärare 4 för att deras identiteter ska hållas skyddade. Inte heller omnämner jag skolan eller kommunen i fråga vid namn. Jag kan således inte se att jag skulle ha stridit mot några forskningsetiska principer i den här undersökningen.

9 SLUTKOMMENTAR

Jag är glad över att ha kunnat slutföra den här studien även om det räckte längre än jag hade planerat från början. Jag upplever att den fick ett mervärde i och med att jag kunde följa upp resultaten i omgång två. Jag hade från början planerat att göra en fallstudie där finsklärarna berättar om sina elevers motivation för och attityder till finskundervisning. I stället blev det en studie med intervjuer gjorda vid två olika tillfällen, 2005 och 2018/2019. Det är intressant att se hurdan roll läroplanen spelar i undervisningens utformning och ur olika sociala medier och digitalt material kan göra undervisningen mera innehållsrik och mångsidig.

Digitaliseringen som kommit in allt mer naturligt i våra skolor och kan hjälpa lärarna i det dagliga arbetet, men bevisligen är kontakten och interaktionen av högsta betydelse fortfarande då det gäller inläring, särskilt vid inläring av språk. Min egen uppfattning om språkproblematiken i Svenskfinland har fått en ny och mera positiv vinkling under tiden som jag arbetat på min forskning – eleverna är allt mera intresserade av finskan och språkundervisningen har utvecklats tack vare läroplanens krav och lärarnas intresse att undervisa på ett mångsidigt sätt. Det pågår språkforskning i vårt land som berör samlokaliserade skolor, samarbetet mellan finsk- och svenskspråkiga skolor, språkbadsundervisning, tandempedagogik och mycket annat som jag hoppas att så småningom

kommer att föra samman våra två nationalspråk. Dessutom kan vi börja rikta ännu mera forskningsintresse mot minoritetsspråkens situation.

Det har visat sig i min studie att samarbete mellan olika skolor är lönsamt och att eleverna uppskattar det. Fortsatt undersökning kunde till exempel fokusera på lärarnas motivation för att undervisa språk. Ett annat tema som ter sig relevant med tanke på resultaten som den här studien lyfter fram är läroplanens krav och mål för språkundervisningen och hur dessa uppfylls i undervisningen. Ett tredje forskningstema kunde vara lärarnas kunskaper i det språk som de undervisar samt i vilken utsträckning de använder sig av målspråket i sin undervisning.

10 KÄLLOR

Allardt, E (2000) Svenska på stan. Helsingfors: Folktinget, Finlandssvensk rapport.

Alvesson, M. (2011). Interpreting interviews. Thousand Oaks, CA: SAGE.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), pp. 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa

Dahl, Ö (2000) Språkets enhet och mångfald. Lund: Studentlitteratur.

Deci, E., & Ryan, R. (Eds.), (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester, NY: University of Rochester Press.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), pp. 227-268. doi:10.1207/S15327965PLI1104_01

Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna (Upplaga 3:1.). Lund: Studentlitteratur.

Eccles, J. S. & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual review of psychology*, 53, p. 109

Gardner, R.C. (2010) (<https://books.google.fi/books?id=Ky15oSCI-fLwC&lpg=PP1&hl=sv&pg=PR3#v=onepage&q&f=false>)

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, 2004

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, 2016

Hansell och Pörn, 2013

Helakorpi, J., Ahlbom, I., From, T., Pörn, M., Sahlström, F. & Slotte-Lüttge, A. (2013). Särbo, sambo, kämppis: rektorers och lärares erfarenheter av kontakt och samarbete mellan samlokaliserade finsk- och svenskspråkiga skolor. Helsingin yliopisto & Åbo akademi/ Språkmöten 2011–14

Herberts, K (2019) Inte bara Sverige. Svenskspråkig flyttning mellan Finland och utlandet 2000–2017. Migrationsinstitutet. Rapporter 1.

Kerckänen, V (2003) Vill ungdomar lära sig svenska? Pro gradu-avhandling, Helsingfors Universitet / Humanistiska fakulteten

Krashen, S.D. (1981) *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon Press

Kvale, S. & Torhell, S. (2014). Den kvalitativa forskningsintervjun (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Pörn, M (2012, 25.4.2012) ”Det är lätt att falla i ett gammalt mönster...”- Om språklärande, språkundervisning och utveckling av finskundervisningen i den finlandssvenska skolan. Kieli, koulutus ja yhteiskunta. [Http://kieliverkosto.fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2012/](http://kieliverkosto.fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2012/)

Slotte-Lüttge, A. & Forsman, L. (2013). Skolspråk och lärande. Helsingfors. Utbildningsstyrelsen.

Tandempedagogik <https://blogs2.abo.fi/tandem/Tandempedagogik>, hemsida, hämtad 29.2.2020

Kommunerna.net. Översiktstabell för svensk- och tvåspråkiga kommuner. http://www.kommunerna.net/k_perussivu.asp?path=255;264;522;30127;30393 (hämtat 4.4.2005)

Kommunförbundet.fi <https://www.kommunforbundet.fi/statistik-och-fakta>. (hämtat 10.12.2018)

Språk i rörelse - skolspråk, flerspråkighet och lärande. Westerholm, A. & Oker-Blom, G. (red.) https://www.oph.fi/publikationer/2016/sprak_i_rorelse (hämtat 17.3.2019)

Stenberg-Sirén, J (2020) Svenska, finska, engelska – komplement eller alternativ? En inblick i ungas språkanvändning. Magma 1/2020. Tankesmedjan Magma. Oy Nordprint Ab.

Vaismoradi, M., Turunen, H. & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing and Health Sciences*, 15, 398–405.

Viberg, Å (1992) Vägen till ett nytt språk. Stockholm: Natur och Kultur

Wigfield, A. & Eccles, J. S. (2000). Expectancy–Value Theory of Achievement Motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), pp. 68-81. doi:10.1006/ceps.1999.1015

Yliaho-Lehtonen, L., (2018) Hela klassen talar svenska, vad ska jag med finskan till? Kandidatavhandling, Helsingfors Universitet/Pedagogiska fakulteten

11 BILAGOR

11.1 Intervjufrågor till lärarna 2005 och 2018

Hur känns det att undervisa i kommunens minoritetsspråk?

Är dina elever motiverade att lära sig finska?

Vilka didaktiska metoder tycker du är passande för undervisning i finska?

Hurdana attityder har dina elever till finska språket och finskundervisningen?

Trivs du med ditt arbete som finsklärare?

Hur länge har du allt som allt undervisat i finska?

Vad har du själv för kontakt till finskan?

Vad var det som gjorde att du ville bli finsklärare?

Hur känns det att undervisa i kommunens minoritetsspråk?

Motivationen bland eleverna:

Är dina elever motiverade att lära sig finska?

Har du möjlighet att beakta dina elevers intressen i samband med planeringen av finskalektionerna - på vilket sätt?

Elevernas attityder till finskan och finskundervisningen:

Anser du att elevernas attityder till finskan påverkar deras inläring av språket?

Har elevernas attityder till finskan förändrats under dina år som finsklärare?

Frågor om undervisningsmaterialet samt lärarens didaktik:

Vilka (didaktiska) metoder tycker du är passande för undervisning i finska?

Har du användning av det undervisningsmaterial som erbjuds för finskundervisningen?

Använder du dig av eget undervisningsmaterial? I så fall vad?

På vilket sätt tar du upp den finska kulturen och finska traditioner i undervisningen?

Vad tycker du är viktigast i finskundervisningen?

Samarbetar din skola med någon finskspråkig skola? Hurdant är i så fall arbetet?

Exempel på spontana frågor till finsklärarna 2005:

Talar du finska eller svenska under lektionstid?

Tycker du att du som lärare ges tid och möjlighet att använda eget material och att utveckla dina didaktiska metoder?

Har ni mycket samarbete kollegor emellan?

Tror du att det är annorlunda att vara finsklärare här i kommunen än annanstans i Finland?

Frågor som jag enbart ställde vid intervjutillfällena 2018:

Elevernas språkliga kunskaper:

Kan du se någon förändring i elevernas kunskaper i finska under den tid som du arbetat som finsklärare?

Får eleverna enligt dig tillräckliga kunskaper i finska under sin grundskoletid med tanke på framtida studier och arbete?

11.2 Intervjufrågor för gruppintervjuer med eleverna 2019

Vad är viktigast med finskundervisningen?

Är du motiverad att lära dig finska?

Vad tycker du om finskundervisningen som du fått i grundskolan?

Vad tycker du om finska språket - vad väcker det för känslor hos dig?

Har du kontakt med finskan på din fritid?

Har du lärt dig finska annanstans än i skolan?

Kan dina föräldrar finska?

Har din familj kontakt med finskan på något sätt?

Brukar dina föräldrar hjälpa dig med finskaläxan?

Hur tycker du att finskundervisningen kunde/borde utvecklas?

Vad har du för attityd till finskan och finska språket?

Varifrån tror du att dina attityder kommer?

Exempel på spontana frågor till eleverna:

Vad har du tyckt bäst om på lektionerna?

Känner du någon som talar finska?

Använder du finska i butiker och/eller andra platser där du rör dig?

Har ni talat hemma om att det är viktigt att kunna finska?

Skulle du vilja att din skola skulle samarbeta med en finskspråkig skola?

11.3 Anhållan av rektor om att intervju elever i skolan, åk 8

Helsingfors, 12.9. 2019

Anhållan om lov att intervju elever i åk 8 för pro gradu-avhandling.

Hej!

Mitt namn är Lotta Yliaho-Lehtonen och jag studerar fjärde året till klasslärare vid Helsingfors universitet. Jag skriver min Pro gradu-avhandling under hösten 2019 och planerar en kvalitativ studie – en fortsättning på min kandidatavhandling - till vilken jag skulle vilja intervju elever angående deras motivation för och attityder till finskan och finskundervisningen i grundskolan. Jag önskar intervju 4–5 elever i årskurs 8, gärna inom september-oktober. I min kandidatavhandling "Hela klassen talar svenska – vad ska jag med finskan till". Fyra finsklärares tankar kring elevernas motivation för och attityder till finskundervisningen i en skola i svenska Österbotten koncentrerade jag mig på finsklärarna, medan jag nu i graduskedet ämnar fokusera på eleverna och deras upplevelser.

De specifika forskningsfrågorna är:

- Hurdana attityder har eleverna till finska språket och finskundervisningen i grundskolan? Hur upplevs situationen enligt lärarna?
- Är eleverna motiverade att lära sig finska? Hur upplevs situationen enligt lärarna?

Jag kan skicka intervjufrågorna till eleverna och deras vårdnadshavare så att alla får bekanta sig med innehållet i förväg. Jag skickar gärna ut ett informationsbrev åt föräldrarna och eleverna så att de ska kunna göra ett beslut om sitt deltagande i forskningen. I informationsbrevet kommer jag att betona, att deltagandet i forskningen är frivilligt och att jag hanterar all information anonymt. Det är fråga om intervjuer på ca 20–30 minuter. Om möjligt skulle jag göra intervjuerna under skoltid i något ledigt utrymme i skolan. Intervjuerna ljudbandas för att jag ska ha lättare att analysera dem senare. Det insamlade materialet kommer inte att delas med någon utomstående. I min avhandling refererar jag till informanterna som "Elev 1" och "Elev 2" respektive "Lärare 1" och "Lärare 2" osv. Andra uppgifter som skolans och kommunens namn kommer inte att förmedlas. På det här sättet kommer ingen av deltagarna att kunna kännas igen.

Jag anhåller härmed om lov till elevintervjuerna. Ifall du som rektor behöver ytterligare information för att kunna bevilja detta ber jag dig vänligen kontakta mig per e-post eller telefon. Min handledare för Pro gradu-avhandlingen vid Helsingfors universitet heter Erika Löfström.

Med vänlig hälsning,
Lotta Yliaho-Lehtonen
Telefon: 0503057252
E-post: lotta.yliaho@helsinki.fi

11.4 Följebrev till elever

Helsingfors, 13.5.2019

Informationsbrev till elever i åk 8 angående intervjuer för Pro gradu-avhandling

Hej du som går i årskurs 8!

Jag heter Lotta Yliaho-Lehtonen och jag studerar tredje året till klasslärare vid Helsingfors universitet. Jag skriver min Pro gradu-avhandling under april-september 2019 och skulle till den vilja intervjua elever angående deras motivation för och attityder till finskan och finskundervisningen i grundskolan. Jag önskar intervjua 4–5 elever i årskurs 8, gärna om möjligt redan nu i maj. För mig passar det även i juni. I min kandidatavhandling "Hela klassen talar svenska – vad ska jag med finskan till". Fyra finklärare tankar kring elevernas motivation för och attityder till finskundervisningen i en skola i svenska Österbotten koncentrerade jag mig på finklärarna, medan jag nu i gradusketet ämnar fokusera på eleverna och deras upplevelser. Min handledare för Pro gradu-avhandlingen vid Helsingfors universitet heter Erika Löfström.

De specifika forskningsfrågorna är:

-Hurdana attityder har eleverna till finska språket och finskundervisningen i grundskolan? Hur upplevs situationen enligt lärarna?

-Är eleverna motiverade att lära sig finska? Hur upplevs situationen enligt lärarna?

Om du är intresserad av att bli intervjuad så kan du få intervjufrågorna per e-post på förhand. Intervjuerna kommer att handla om attityder till och motivation för finska språket och finskundervisningen i grundskolan. Deltagandet i forskningen är frivilligt och att jag hanterar all information anonymt. Det är fråga om intervjuer på ca 20–30 minuter, enskilt med var elev. Om möjligt skulle jag göra intervjuerna under skoltid i något ledigt utrymme i skolan. Intervjuerna ljudbandas för att jag ska ha lättare att analysera dem senare. Det insamlade materialet kommer inte att delas med någon utomstående. I min avhandling refererar jag till informanterna som "Elev 1" och "Elev 2" respektive "Lärare 1" och "Lärare 2" osv. Andra uppgifter som skolans och kommunens namn kommer inte att förmedlas. På det här sättet kommer ingen av deltagarna att kunna kännas igen.

Eftersom du ännu inte är 18 år så behöver dina föräldrar ge sin tillåtelse till att du deltar. Om du vill delta och om du får tillåtelse till detta av dina föräldrar så kan du be dem skriva direkt till mig, per e-post eller som sms. Ingen information angående deltagandet meddelas skolan.

Ifall du som vårdnadshavare behöver ytterligare information för att kunna göra ditt beslut om ifall ditt barn får delta i en intervju ber jag dig vänligen kontakta mig per e-post eller telefon.

Med vänlig hälsning,

Lotta Yliaho-Lehtonen

Telefon: 0503057252

[E-post: lotta.yliaho@helsinki.fi](mailto:lotta.yliaho@helsinki.fi)

11.5 Följebrev till vårdnadshavare

Helsingfors, 12.9.2019

Informationsbrev till vårdnadshavare angående elevintervjuer för pro gradu-avhandling

Till vårdnadshavare med barn i årskurs 8!

Mitt namn är Lotta Yliaho-Lehtonen och jag studerar fjärde året till klasslärare vid Helsingfors universitet. Jag skriver min pro gradu-avhandling under hösten 2019 och planerar en kvalitativ studie – en fortsättning på min kandidatavhandling - till vilken jag skulle vilja intervjua elever angående deras motivation för och attityder till finskan och finskundervisningen i grundskolan. Jag önskar intervjua 4–5 elever i årskurs 8, gärna inom september-oktober. I min kandidatavhandling "Hela klassen talar svenska – vad ska jag med finskan till". Fyra finsklärares tankar kring elevernas motivation för och attityder till finskundervisningen i en skola i svenska Österbotten koncentrerade jag mig på finsklärarna, medan jag nu i graduskedet ämnar fokusera på eleverna och deras upplevelser. Min handledare för Pro gradu-avhandlingen vid Helsingfors universitet heter Erika Löfström.

De specifika forskningsfrågorna är:

-Hurdana attityder har eleverna till finska språket och finskundervisningen i grundskolan? Hur upplevs situationen enligt lärarna?

-Är eleverna motiverade att lära sig finska? Hur upplevs situationen enligt lärarna?

De elever som är intresserade av att bli intervjuade kan få intervjufrågorna per e-post på förhand ifall de så önskar. Intervjuerna kommer att handla om attityder till och motivation för finska språket och finskundervisningen i grundskolan. Deltagandet i forskningen är frivilligt och att jag hanterar all information anonymt. Det är fråga om intervjuer på ca 20–30 minuter, enskilt med var elev. Om möjligt skulle jag göra intervjuerna under skoltid i något ledigt utrymme i skolan. Intervjuerna ljudbandas för att jag ska ha lättare att analysera dem senare. Det insamlade materialet kommer inte att delas med någon utomstående. I min avhandling refererar jag till informanterna som "Elev 1" och "Elev 2" respektive "Lärare 1" och "Lärare 2" osv. Andra uppgifter som skolans och kommunens namn kommer inte att förmedlas. På det här sättet kommer ingen av deltagarna att kunna kännas igen.

Jag anhåller härmed om lov till elevintervjuerna. Om ditt barn vill delta och du som vårdnadshavare ger din tillåtelse till detta så kan du skriva direkt till mig, per e-post eller som sms. Ingen information angående deltagandet meddelas skolan.

Ifall du som vårdnadshavare behöver ytterligare information för att kunna göra ditt beslut om ifall ditt barn får delta i en intervju ber jag dig vänligen kontakta mig per e-post eller telefon.

Med vänlig hälsning,
Lotta Yliaho-Lehtonen
Telefon: 0503057252
E-post: lotta.yliaho@helsinki.fi

